

CENTRUL NATIONAL DE CULTURĂ A ROMILOR

**O Samudaripen. Holocaustul Romilor
România. Deportarea romilor în Transnistria
mărturii - documente**

**Samudaripen. The Roma Holocaust
Romania. The Deportation of the Roma to Transnistria
testimonies – documents**

„Pe copertă: Maria Stănescu, supraviețuitoare romă a Holocaustului”

**Vasile Ionescu
Mihai Neacșu
Nora Costache
Adrian - Nicolae Furtună**

ISBN 978-606-93895-2-2

**București
2016**

Editura Centrului Național de Cultură a Romilor, 2016

**O Samudaripen. Holocaustul Romilor România.
Deportarea romilor în Transnistria. Mărturii – documente**

Coordonator: Adrian - Nicolae Furtună

Fotografii: Arhivele Naționale ale României, www.ushmm.org, arhiva Centrului Rromilor Amare Rromentza, arhiva Centrului Național de Cultura a Romilor

Layout: Ionuț Bărbieru

„Pe copertă: Maria Stănescu, supraviețuitoare romă a Holocaustului”

Contact:

Centrul Național de Cultură a Romilor

National Center of Roma Culture

Director: Mihai Neacșu

Splaiul Independenței nr.202 A, etaj 8, Sector 6, București, România

E-mail: secretariat@cncr.gov.ro

Telefon: 021-313 52 11,

Fax: 021-313 52 10

www.cncr.gov.ro

HOLOCAUSTUL UITAT AL RROMILOR DIN ROMÂNIA

– O PRIVIRE DIN INTERIOR –

VASILE IONESCU

Trebuie să le spunem copiilor noștri că, acum șase decenii, copii ca și ei au fost trimiși de statul român să moară de foame și de frig. Trebuie să le spunem mamelor din România că statul român a ucis mame de romi prin înrobire și mizerie. Se cuvine să amintim că bărbații romi care luptau pentru patrie au fost scoși din armată pentru a fi trimiși între Nistru și Bug. Educația din România are datoria de a aduce la cunoștința noilor generații Holocaustul, aşa cum are datoria de a vorbi despre epoca robiei romilor sau despre crimele comunismului. Umlințele din trecut, ca și stigmatul din prezent. Tragedia Holocaustului este de acum parte a memoriei noastre colective. Avem datoria să gestionăm această memorie. Dar avem și datoria de a construi un viitor. Ambele ţin de responsabilitatea noastră politică. Iertați-ne, fraților și surorilor, pentru ceea ce a fost, iar viitorul României îl vom construi frumos împreună!“

(Discursul președintelui României Traian Băsescu, cu prilejul ceremoniei de decorare a etnicilor romi supraviețuitori ai Holocaustului, 22 octombrie 2007)

În 1945, Comisia de război a României declară că 38.000 de romi au fost victime ale Holocaustului, morți în Transnistria, la vremea aceea teritoriu guvernat de România. La mai bine de 60 de ani de la evenimentele tragice, pe baza datelor puse la dispoziție de Arhivele Statului, în 2004 **Raportul Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului în România** (Comisia Wiesel)¹, consideră că din cei peste 25 de mii de romi care se găsesc în scriptele Ministerului de Interne, peste 11.000 au murit de tifos, inaniție, frig sau împușcați de jandarmii și armata română. Mai mult de jumătate

Bundesarchiv, Bild 193-2024-4203-501
Foto: T. Heumann / Akg

¹ Scopul activității Comisiei a fost cercetarea și stabilirea adevărului privind tragedia Holocaustului în România în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale, precum și evenimentele premergătoare acestei tragedii. Rezultatele cercetărilor desfășurate de Comisie s-au concretizat într-un Raport întocmit exclusiv în conformitate cu standardele și normele științifice în vigoare. La 11 noiembrie 2004, Raportul final al Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului în România, conținând și un capitol referitor la rromi, a fost prezentat președintelui României de atunci, Ion Iliescu. Ca urmare a concluziilor și recomandărilor acestuia, prin Hotărârea de Guvern nr. 902 din 4 august 2005 a fost constituit Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România "Elie Wiesel", iar Memorialul Holocaustului, inaugurat în centrul Bucureștiului, în octombrie 2009, cuprinde și "Roata Rromilor".

dintre aceştia erau copii. Este şi acesta un motiv pentru care comemorarea victimelor Holocaustului romilor este o comemorare a martirajului inocenței.

Alături de evrei, ba chiar mult mai lipsiţi de speranţe, romii au murit în tăcere, neştiuti, şi moartea lor a fost ascunsă chiar şi poporului român, care nu trebuia să ştie că guvernările săi transformaseră România într-un stat criminal, cu o violenţă comparabilă cu cea a Germaniei naziste şi a Croaţiei lui Ante Pavelic, în termenii violenţei şi numărului de victime.

Sunt necesare câteva nuanţări ale similitudinilor şi diferenţelor dintre *Shoah* şi *Samudaripen*, pe care Jean Ancel, marele

istoric evreu al Holocaustului, le-a enunţat într-un text cvasi-necunoscut² - o analiză unică, făcută cu puţin înaintea morţii sale neaşteptate, ca preliminarii la o paradigmă interpretativă comună a racismului şi excluderii care leagă, prin suferinţă, antisemitismul de antigypsism în toată istoria europeană, din Renaştere, până azi:

- *Exterminarea*³ în lagările din Est şi Balcani, deşi nu a avut dimensiunile Auschwitzului, s-a organizat pe aceleaşi baze ideologice, planificări birocratice, metode industriale şi calificative rasiale;

- *Recunoaşterea unicării Shoah-ului*, în raport cu Samudaripen-ul, are în vedere emergenţa ideologiei eugenismului şi exterminării *balastului social*, la început explicit

Primăria Orasului Roma..
Serviciul Aprovisionării

INSTIINTARE

Nr. 17.492
din 28 Noembrie 1942

Se aduce în cunoştinţa generală că începând data 20 Noembrie a.c. se va distribui zahărul pentru populaţia orăşenească în luna Octombrie astfel:

Creştinii vor primi căte 500 gr. de persoană
Ebreii " " " 100 gr. de persoană
Tigani " " " 200 gr. de persoană

Ebreii vor primi zahărul de la magazinile: David Avram Str. Principalele Unite şi Iosif Marcus Str. Mare, Ier. Ipani "Vor primi cota de zahăr de la magazinul Ilie Măstase Str. Senet 12.

Zahărul se va vinde cu 114 lei kg. cubic şi lei 108 kg. ton, şi se va distribui pe baza bonului Nr. 5.

Comerçanţii vor distribui zahărul sănătăţii la data de 10 Decembrie 1942 consumatorilor, şi vor depune justificările la Primărie până în 14 Decembrie 1942.

Primar, N. C. PIPA

Satul Borzichiu Aprovisionării,
Tr. Constantineasa

² Tragedia rromilor şi tragedia evreilor din România: *asemănări şi deosebiri*, Comunicare, octombrie 2006

³ Legea 107/2006 dă o definiţie diplomatică, dar consistentă: "prin holocaust se înțelege persecuția sistematică sprijinită de stat şi anihilarea evreilor europeni de către Germania nazistă, precum şi de aliații şi colaboratorii săi din perioada 1933-1945. De asemenea, în perioada celui de-al Doilea Razboi Mondial, o parte din populaţia rromă a fost supusă deportării şi anihilării."

antievreiască și subiacent antirromă, dar care are în comun “soluția finală” predictată, după rromii “nomazi” fiind deportați și rromii “sedentari”.⁴

- *Samudaripenul*, în cazul particular al României, trebuie să includă și responsabilitatea statului român față de unicitatea sclaviei rromilor în Țările Române.
- *Etica recunoașterii*, ca “societate decentă” (a cărei instituții nu-și discrimină cetățenii) este urgentă, pentru combaterea racismului și sublimarea experienței traumatice a Sclaviei și Holocaustului.

Jean Ancel, comparând tragedia evreilor cu cea a rromilor, încearcă să găsească o explicație a comportamentelor diferite față de demnitatea rănită și nevoia de “combatere a umilirii”. La evrei, memoria Holocaustului presupune o regândire a relației cu lumea, și chiar cu Dumnezeul post-Holocaustului, la rromi este o ascundere a istoriei umilirii, o internalizare și însingurare a rușinii, care anihilează mărturia și mărturisirea. O explicație a blocajului în istorie a rromilor o dă Franz Fanon⁵, în critica sa la teoria hegeliană a echilibrului conștiinței de sine dintre dominat și dominator (stăpân-sclav), memoria sclaviei rromilor face imposibilă

⁴ “Țiganii nomazi și seminomazi să fie internați în lagăre de muncă forțată. Acolo să li se schimbe hainele, să fie rași, tunși și sterilizați [subl. în orig.]. Pentru a se acoperi cheltuielile cu întreținerea lor, trebuie să pună la muncă forțată. Cu prima generație am scăpa de ei. Locul lor va fi ocupat de elementele naționale, capabile de muncă ordonată și creațoare. Cei stabili vor fi sterilizați la domiciliu (subl. mea, V.I.). În acest fel, periferiile satelor și orașelor nu vor mai fi o rușine și un focar de infecție al tuturor bolilor sociale, ci un zid etnic folosit nației, și nu dăunător”.(Gheorghe Făcăoară, *Câteva date în jurul familiei și statului biopolitic*, București, 1941)

⁵ Franz Fanon, “Piele albă, maști negre”, ed. Tact, 2011

împăcarea și “sfârșitul istoriei”, dacă relația continuă să fie rasializată.

A avea verticalitatea demnității morale și puterea de a-ți asuma rușinea pentru erorile trecutului, cu dorința sinceră de a-l rescrie altfel, este o provocare pe care România ultimilor zece ani începe să o testeze, deși cu inherentă dificultate.

Începând cu 2004, recunoașterea de către statul român a Holocaustului, crearea “Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România “Elie Wiesel”, ridicarea “Memorialului Victimelor Holocaustului din Romania”, sunt semnale ale schimbării paradigmatic de perspectivă. Impunitatea statului, conservând esența nocivă a mentalităților care au detonat Shoah-ul și Samudaripen-ul, în numele unui ideal mai degrabă naționalist, decât antisemit sau antirrom, se estempează și, progresiv, se democratizează.

Romii din satul Bolşaia Carenika, Nicolaev în 1943
Sursa: <http://ghilascu.org>

În noiembrie 1940, Ministerul de Interne, la recomandarea Ministerului Sănătății, interzice rromilor „nomazi” deplasarea, pe motivul că transmit tifos. Documentele din arhive atestă că, în 24 mai 1942, în România a fost efectuat, prin organele poliției și jandarmeriei, un recensământ al rromilor în vederea pregătirii operației de deportare, dar nici în arhivele instituțiilor centrale, nici în cele ale instituțiilor din subordinea lor, care i-au înregistrat, nu am descoperit vreunul din rezultatele acestui recensământ.

S-a început prin confiscarea bunurilor, prin Centrul național de românizare. Apoi, s-au raționalizat alimentele, pentru evrei și rromi, pentru rromi chiar mai puțin. Selecția indezirabililor se făcea prin categorii de moralitate, criminalitate și economice etc., dar nu erau suficiente pentru a preintampina deportarea.

Rromii „nomazi” au fost primii atinși de persecuții, prin Ordinul No. 70S/1942 al Președinției Consiliului ordonându-se deportarea lor în Transnistria, fără nici o excepție. Numărul și identitatea acestora vor rămâne pentru totdeauna necunoscute, o mare parte fiind executată imediat. Radu Lecca, împuternicul guvernului antonescian pentru problemele minorităților, declară, într-o notă (D.C.F.R.J., vol.V, p. 541), că cei 20.000 de rromi, evacuați în comuna Covaliovka, au avut soarta următoare: „11.500, ridicați și împușcați la gara Trihațca (în 24 decembrie 1942 n.n.); 7.000, morți de exantimaticus; 1.500, întorși în țară”.

La 11 august, inspectorul general scria ministrului de interne că deportarea rromilor nomazi, decretată la 1 mai, era aproape terminată, prin faptul că 84% dintre ei ajunseseră în Transnistria. După un studiu, în vara anului 1942 au fost deportați 11.440 de nomazi, între care 2.352 bărbați, 2.365 femei și 6.714 copii. Urmare a ordinului dat de Alexianu, guvernatorul Transnistriei, la 29 iunie 1942, nomazii au fost jefuiți, confiscându-se mii de cai și căruțe, inclusiv bunurile și aurul. Au urmat rromii „sedentari, a căror evacuare a început la 12 septembrie 1942, nu înainte ca bunurile acestora să fie luate prin Comisiile de Românizare.

În opt zile, 30.176 de rromi sedentari au fost plasați în Transnistria. Alți 18.260 de rromi recenzați pentru următorul transport, ar fi trebuit să sosească în primăvara anului 1943, dar neașteptata înaintare a frontului a zădărnicit acest plan. Rromii au fost trimiși inițial în zonele Alexandrovca (Oceanov), Karanica și Covaliova (Berezovca), Mancovca, Voitovca și Stunovca (Balta).

Decesul prin inaniție nu era rar, distribuția alimentară fiind insuficientă. Tifosul i-a atins pe mii dintre deportați. Unii au murit de frig, fiind slab îmbrăcați sau goi, alții au fost transferați peste Nistru, unde au fost lichidați de germani. Un decret-lege, din 22 septembrie 1942, a prevăzut condamnarea la moarte a celor ce s-ar fi întors fraudulos din Transnistria și la muncă silnică, de la 5 la 25 de ani, a celor ce le-ar fi înlesnit înapoierea, a instigatorilor, a complicitelor și a tănuitorilor.

În aprilie 1945, când cetățenii români aflați pe teritoriul U.R.S.S. au fost oficial transferați în țară, cu prilejul tabelelor întocmite de autoritățile sovietice, s-a considerat că unii dintre aceștia fugiseră în România, decedaseră ori rămăseseră în Uniunea Sovietică. Numărul celor deportați este încă necunoscut, variind de la 25.000 pînă la 300.000 de rromi. Documente disparate vorbesc de reîntoarcerea în țară a 6.000 de copii rromi orfani. Comisia română pentru victimele Holocaustului a declarat 36.000 de morți, dar alte estimări propun o cifră cu mult mai mare. În anii '70, 36.000 de

supraviețuitori au depus cereri de despăgubire, fără ca statul român să recunoască oficial deportarea în Transnistria.

"Fiecare victimă a acestui genocid reprezintă o suferință dincolo de înțelegere. Sunt plină de durere și rușine pentru fiecare dintre victime", a spus Angela Merkel, cancelarul Germaniei, în 24 octombrie 2012, la inaugurarea memorialului Holocaustului victimelor sinti și rromi din Parcul Tiergarten din Berlin. "Durere și rușine", ca umilitate, este recunoașterea frustă a unei conștiințe de sine care pune demnitatea morală și umilința în fața celui cândva umilit, sub semnul căinței și

Romi în fața corturilor. 1936-1940
Sursa: Bundesarchiv, <https://www.ushmm.org>

iertării, a împăcării.

Spaimă că ororile trecutului se vor întoarce este încă vie în mentalul supraviețuitorilor Holocaustului. Strategiile de apărare dezvoltate, de la renegarea (ștergerea) identității stigmatizate până la stilul defensiv și adaptativ, semnalează o nevroză care a presupus îndepărarea de sine, refugiu în uitare, ca mijloc de salvare individuală și marginalizare a amintirilor dureroase. Cea mai

mare parte a acestora încă evită să se recenzeze ca aparținând minorității rromе, păstrând tăcerea asupra celor întâmplate sau ducând-o în mormânt.

Pentru noi, generația post-Holocaustului, reactualizarea și transmiterea traumei s-a manifestat, pentru cei mai mulți, prin asumarea și încercarea de a remedia experiențele traumatice ale părinților. Pentru ambele categorii, caracterul destructiv al conflictului dintre stima și stigma de sine, ca proiecții ale relației cu societatea, a presupus cantonarea într-un infern emoțional, în care individul traversează, pe rînd, ura de sine, contopirea cu cultura stigmatizatoare, rasismul etnic etc. Pentru că trecutul neasumat refuză să moară și, citându-l pe Jacques Le Goff, „memoria nu încearcă să salveze trecutul, decât pentru a servi prezentului și viitorului”. Nu în ultimul rând, pentru că afirmarea trecutului asigură continuitatea și referențialitatea generațiilor următoare. Altfel, cei care își uită trecutul, vor fi nevoiți să-l repete; și victime și criminali: *Numai căința criminalului și, în primul rînd, remușcarea lui dau un sens iertării, după cum numai disperarea dă un sens grației (...) Dar victimă nu se va căi în locul vinovatului: trebuie ca vinovatul să se muncească singur; criminalul trebuie să se răscumpere singur. Iertarea noastră nu-l privește; iertarea e treaba ofensatului.*

VASILE IONESCU este ex-membru al Comisiei Internaționale pentru studierea Holocaustului în România, iulie 2016

DATE ISTORICE GENERALE CU PRIVIRE LA DEPORTAREA ROMILOR ÎN TRANSNISTRIA

I. Premisele Deportării romilor în Transnistria

Una dintre cele mai dramatice pagini din istoria romilor o constituie perioada celui de Al Doilea Război Mondial. În această perioadă, ideologiile rasiste au ajuns la apogeu, conducând la exterminarea a sute de mii de romi și evrei din țările europene, fapt cunoscut de întreaga umanitate sub denumirea de „Holocaust”. În ceea ce privește numărul de victime, România se află pe locul al doilea după Germania nazistă.

Între ideologii eugenismului⁶ românesc s-au numărat scriitori, sociologi, etnografi, juriști, medici considerați personalități ale culturii românești: Ion Chelcea, Traian Herseni, Costantin Stoicescu, Iordache Făcăoară, Gheorghe Făcăoară, Sabin Mănuilă.

”Țiganii nomazi și seminomazi să fie internați în lăgare de muncă forțată. Acolo să li se schimbe hainele, să fie rași, tunși și sterilizați (s.a.). Pentru a se acoperi cheltuielile cu întreținerea lor, trebuie să puși la muncă forțată. Cu prima generație am scăpa de ei. Locul lor va fi ocupat de elementele naționale, capabile de muncă ordonată și creatoare. Cei stabili vor fi sterilizați la domiciliu (...). În acest fel, periferiile satelor și orașelor nu vor mai fi o rușine și un focar de infecție al tuturor bolilor sociale, ci un zid etnic folositor nației, și nu dăunător.”⁷

Gheorghe Făcăoară, *Câteva date în jurul familiei și statului biopolitic*, 1941.

Arhivele Naționale ale României

⁶ **Eugenismul** este o teorie socială care susține îmbunătățirea geneticii umane prin diferite mijloace de intervenție. Scopurile declarate sunt acelea de a crea o super specie umană, rezistentă la condiții extreme și boli, cu o viteză analitică și un coeficient de inteligență superior tuturor oamenilor născuți natural de până acum. Este ideea de rasă superioară, în virtutea căreia dreptul la existență a altor rase, trebuia suprimerat prin genocid. Eugenizarea colectivă a unei rase în întregime s-a numit SOLUȚIE FINALĂ, aplicată de Adolf Hitler, Stalin, Mussolini, Ion Antonescu.

⁷ Gheorghe Făcăoară, *Câteva date în jurul familiei și statului biopolitic*, București, 1941, pp. 17-18, în Raportul Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului în România „Elie Wiesel”, p. 228.

„Amestecarea săngelui românesc cu cel țigănesc este cea mai disgenică influență care afectează rasa noastră.”⁸

Sabin Mănuilă, Problema rasială a României, 1940.

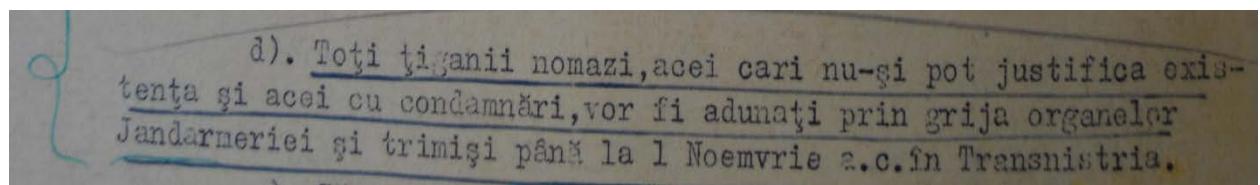
„Fără nici o îndoială decăderea poporului român se datorește infiltrării în grupul nostru etnic a unor elemente de rasă inferioară, coacerei săngelui străvechi, geto-roman, cu sânge fanariot și țigănesc, iar acum în urmă cu sânge jidovesc.”⁹

Traian Herseni, Rasă și destin național, 1941.

„Cei de cort sunt imposibil de asimilat. Și chiar de s-ar produce prin cine știe ce mijloace asimilarea lor, ea ar produce o perturbare gravă în constituția săngelui românesc. Din această cauză suntem pentru o izolare totală față de țiganii de cort”

Ion Chelcea, Țiganii din România. Monografie etnografică, 1944

În anul 1942, din ordinul Mareșalului Ion Antonescu, au fost deportați în Transnistria aproximativ 25.000 de romi. Autoritățile nu au motivat rasial deportarea acestora, criteriul declarat al acestora fiind unul de natură socială¹⁰.

Decupaj 1. Facsimil. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. I, fila 7.
Arhivele Naționale ale României. Vezi Anexa 1.

Politica guvernului Antonescu a fost influențată în bună măsură de regimul nazist din Germania, însă, la procesul său, Mareșalul Ion Antonescu declară:

“Problema țiganilor era următoarea: din cauza camuflajului din București și din celelalte orașe, se întâmplau furturi și omoruri. Opinia publică mi-a cerut s-o apăr, fiindcă țiganii intrau noaptea în case și jefuiau. După multe investigații, s-a constatat că erau țigani înarmați cu arme de răsboi. Toți acești țigani au fost deplasăți. Cum domnul Alexianu avea nevoie de brațe de muncă în Transnistria, am făcut-o. Este hotărârea mea.”¹¹

Pentru a evidenția politica de purificare etnică promovată de Mareșalul Ion Antonescu merită notată una din remarcile aduse de unul din acuzatorii din cadrul procesului său:

⁸ Sabin Mănuilă, „Problema rasială a României”, în România nouă 7, 41 (1940) p. 5.

⁹ Traian Herseni, „Rasă și destin național” în: Cuvântul 18, 91 (1941), p. 1.

¹⁰ V. Achim, *Documente privind deportarea țiganilor în Transnistria*, în Studiu introductiv, vol.I, Editura Enciclopedică, p.9.

¹¹ Josif Constantin Drăgan, Antonescu, Mareșalul României și răsboaiele de reîntregire, Editura EUROPA NOVA, București, 1996, p. 441.

*”Acuzatorul – Domnule președinte, printre acești țigani, știm că erau trimiși (în Transnistria) de către autoritățile în subordine și români ceva mai înciși la față.”*¹²

Documentele de arhivă din fondul Arhivelor Naționale Istorice Centrale, precum și mărturiile supraviețitorilor relevă foarte multe cazuri de etnici români care au fost deportați din greșală, fiind luati drept romi pe baza unor asemănări ce țineau de fizionomia lor:

Apoi a venit o comisie de la Oceacov și ne-a triat, care erau români, vlahi i-au trimis acasă în România, care erau romi au rămas acolo. Nu au dat drumul nici unui rom, decât românilor. – Constantin Brăilă, 85 de ani, București, rom argintar, supraviețitor al Deportării în Transnistria, interviewat în 2015.

II. Deportarea romilor în Transnistria

În luna mai a anului 1942 s-a realizat un recensământ al romilor „problemă”, în această categorie erau incluși toți romii nomazi și romii stabili cu antecedente penale, cei fără un venit sigur, cei fără o locuință și „toți acei care nu își pot justifica existența”:

4. Foarte mulți țigani și țigânci, unii fără nici un rost, altele vânzătoare de flori și de porumb fieri, femei cu bidinile pe umeri, cerșetori, copii văcșuitori de ghete cu picioarele goale și murdari.

Decupaj 2. Facsimil. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. I, fila 7.
Arhivele Naționale ale României. Vezi Anexa 1.

La data de 25 mai 1942 au fost recenzatai 40.909 de etnici romi „problemă”, 9.471 de romi nomazi și 31.438 de romi stabili. Deportarea s-a efectuat în două valuri, în primul val au fost deportați romii nomazi, iar în al doilea val au fost deportați romii considerați sedentari.

¹² Idem, p.442.

S I T U A T I A

Tigamilor nemomazi ce urmează a fi evacuați, care cuprind cele două categorii "Nemobilizabili" și "Mobilizați sau Mobilizabili".-

No. Crt.	Demimirea Inspectora- tului și Le- giuniei.	Nemobilizabili				Mobilizați sau Mobilizabili				Total Gene- ral
		Băr- bați	Fe- mei	Co- pii	To- tal	Băr- bați	Fe- mei	Co- pii	To- tal	
1	Insp. Galati Leg. Buzau	11	8	16	35	8	8	24	40	75
2	Covurlui	8	11	20	39	-	-	-	-	39
3	Putna	2	1	4	7	-	-	-	-	7
4	R. Sărăt	1	-	-	1	-	-	-	-	1
5	Tecuci	7	7	11	25	16	14	35	65	90
6	Tutova	6	6	12	24	7	5	10	22	46
	Total	35	33	63	131	31	27	69	127	258

Decupaj 3. Facsimil. Fond Inspectorat General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. I, fila 21.
 Arhivele Naționale ale României.

La 1 iunie 1942 a început deportarea romilor nomazi, fiind deportate un număr de 11.441 persoane (2.352 de bărbați, 2.375 femei și 6.714 copii)¹³.

Romii sedentari, considerați „pericol”, au fost deportați în luna septembrie a aceluiasi an, în număr de 13.176¹⁴. Putem spune că au fost deportați aproximativ 12% din totalul populației de romi din România, în condițiile în care în anul 1930 au fost recenzate 262.501 persoane¹⁵.

Romii nomazi au ajuns în Transnistria cu propriile căruțe, iar romii sedentari au fost deportați cu trenurile de animale: ... *ne-o ridicat de la Suroaia, treizeci de căruțe, că tata o fost bulibașă. O avut la comanda lui treizeci de căruțe și am mers trei luni de zile pe jos. Sat din sat, dacă ajungeam într-un sat, de acolo ne lua altă milie. Tot aşa. Tot am mers trei luni de zile cu căruțele noastre până am trecut granița.* – **Dănilă Mimi, 79 de ani, Bârlad, supraviețuitoare romă a Deportării în Transnistria, neamul căldărarilor – considerată nomadă, intervievată în 2008.**

Ne-au dus apoi la Gara de Nord. Vagoane de boi și de vaci. Ne uitam printre scândurile vagoanelor. Și le-au completat pe toate, pe linia moartă. Nu aveam voie să ne dăm jos... –

¹³ Raport Final, Comisia Internațională de studiere a Holocaustului din România (CISHR), Editura Polirom, 2007, p. 232.

¹⁴ Idem 9, p. 232.

¹⁵ Idem 9, p. 227.

Constantin Anica, 82 de ani, București, supraviețuitoare romă a Deportării în Transnistria, neamul argintarilor – considerată stabilă, interviewată în 2015.

Persoanele deportate au fost puse la muncă forțată în lagărele organizeate de armata română în Transnistria, populând în special județele Golta, Oceacov, Balta și Berezovca. Toate persoanele deportate, cu vîrstă între 12-60 de ani, erau supuse la muncă obligatorie, cei care nu se conformau acestei decizii urmău să fie interne în lagăre de represalii¹⁶.

Art.lo.- Toți acei țigani care vor părăsi localitatea în care li s'a fixat domicilul, sau vor lipsi din această localitate fără autorizația Pretorului, în cursul raionului sau a Prefectului, în cuprinsul Județului, precum și toți acei care vor lipsi nemotivați dela lucru în atelierele sau echipele în care au fost repartizați, vor fi sanctionați cu internarea în lagărul de represali ce va fi înființat în fiecare Județ.-

**Decupaj 4. Facsimil. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. II, fila 119.
Arhivele Naționale ale României. Vezi anexa 3a și 3b.**

Romilor li s-a promis că vor primi pe malul Bugului pământ pe care să-l lucreze și case pe care să le locuiască. „Hai la Bug, să vă dau casă și plug”, spus unii supraviețuitori pentru a aminti de minciuna care li s-a spus de către autorități. Într-adevăr, odată ajunși în Transnistria, au fost puși la muncă, însă la muncă forțată, în favoarea statului român.

Romii au fost cazați în bordeie, pe malul Bugului, în grajduri, cazărmi, școli, unii au fost așezați în casele ucrainienilor (câte 5-6 familii), iar alții au locuit pur și simplu sub cerul liber.

---

¹⁶ Aceste lagăre nu au mai fost înființate.

III.- LAGARELE DE TIGANI.

-Cazarea în case goale și în grajduri.

-Nu are pază specială.

-Hrana: prin grija Preturilor, în contul muncilor
vîitoare.

-Rația zilnică : - 400 gr. mălai,
- 500 gr. cartofi
- 250 gr. mazărc
- 25 gr. ulei

Legătura jandarmi Berezowka informează că hrana nu se trimite în mod regulat. Au fost perioade de 8-10 zile când nu îl s'a trimis hrana.

-Lucrări: în prezent nimic; vor fi întrebuițați la prăsit, secerat, treerat. Multă se ocupă cu confectionarea de linge și piepteni.

-Starea sanității: însășimănătătoare (murdari, desculți, sdrențuroși).

In județul Berezowka au murit circa 3.000 tigani, iar în timpul iernii s-au constatat cazuri când cadavrele celor morți erau ținute în casă pentru a putea

primi și rația de hrana a acestora. "Zarea lor majoritate bolnavi de inanitie.

Decupaj 5. Facsimil. Arhiva Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România, RG-25.002 M, rola 16, Dosar 205/1943. Vezi Anexa 7

Rațiile de hrana, care constau cel mai adesea în mălai și cartofi erau insuficiente și adesea nici acestea nu le erau distribuite, fapt ce a condus la moartea a câtorva mii dintre deportați, în special a copiilor. Mulți dintre deportați au murit de tifos, boală favorizată de mizeria și păduchii în care au trăit cei 25.000 de romi deportați.

CĂTRE
PREFECTURA BEREZOVCA
BIROUL MUNCII

La ord. Dvs. No. 35.044, din 28 ianuarie 1944.

Avem onoare a Vă raporta că în luna decembrie 1942 am preluat comunele respective de la raionul Varvarovca cu o populație de cca. 7500 de tigani, aglomerați într-un sat în care, în mod normal, locuiau 800-1000 suflete. Această populație era flotantă, variind zilnic cu câte 2.000 în plus sau în minus.

Spre mijlocul lunei decembrie a izbucnit epidemia de tifos exantematic, cu care ocazie media morților să ridicat zilnic la un număr de cca 200-250 morți. Aceste cadavre nu puteau fi identificate, din cauză că tiganii le aruncau prin case și grajduri incendiate, prin stufărie sau pe străzi. Pe toate aceste cadavre mișunau păduchi de aproape un deget grosime. Din cauza celor mai sus relatate nu se putea ține evidența viilor și nici cea [a] morților. După încreșterea epidemiei a rămas în sat o populație tiganească de cca 1.800-2.400 suflete.

PRETOR,
(ss.) Albu Nicolae
L.S.

USHMMA, RG-31.004M, rola 19; OA, Fond 2361, opis 1, Dosar 592, f. 152. Reprodus după Achim, *Documente*, vol. II, nr. 590, p. 437

A dat tifosul peste noi, de mizerie, de păduchi. Mureau în câte o casă câte cinci, zece însă. și veneau rușii (ucrainienii), aveau o căruță și o țeapă lungă cu un cârlig în capăt. și îi întepă, din casă, îi ridica și îi arunca în căruță, în stradă, și ei erau legați la gură să nu ia microbul. și umpleau căruța cu vârf. Făcuseră o groapă tocmai în afara satului, nemții o făcuseră, mare de zece metri și au umplut-o cu morți, unul peste altul, romi. Au umplut groapa, au adus var, l-au topit și au umplut groapa, apoi au pus deasupra. Să nu se ia microbul. Iși plângneau oamenii morții... Constantin Anica, 82 de ani, București, supraviețuitoare romă a Deportării în Transnistria, neamul argintarilor – considerată stabilă, interviewată în 2015.

Arhivele Naționale ale României

Pe 12 ianuarie s-a îmbolnăvit mama mea de tifos exantematic. A venit o soră de-a lui tata, bolnavă de tifos, de la Bogdanovka, că erau romi și la Bogdanovka, la Koronica, la Ciortovata care trăiau la fel ca noi, amărăți. și cum a intrat în casă, s-a îmbolnăvit și mama mea. A mai trăit mama șase săptămâni. Tifosul cerea lapte, lapte acru, alte alimente... Ce să îi dăm? Turte? A murit mama și am rămas șase copii. - Constantin Brăilă, 85 de ani, București, rom argintar, supraviețuitor al Deportării în Transnistria, interviewat în 2015.

Conform estimărilor Raportului Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului din România, din cei 25.000 de romi deportați s-au întors din Transnistria aproximativ jumătate, cealaltă jumătate plătind cu prețul vieții apartenența la etnia romă.

**Adrian-Nicolae Furtună
Nora Costache**

MĂRTURII ALE SUPRAVIEȚUITORILOR

CONSTANTIN BRĂILĂ

Erau câte douăzeci, câte cincisprezece, goi, nu mai aveau nici o haină pe ei, goi, goi, în pielea goală. Îi luau și-i aruncau în tranșee, unul peste altul. Când nu mai încăpeau în căruță, puneau în colțurile căruței câte un mort în picioare, ca niște stâlpi, și încărcau în continuare. Îi aruncau acolo, puneau puțin pământ peste ei și îi lăsau așa.

Rom din neamul argintarilor, considerat stabil, deportat în cadrul celui de-al doilea val, septembrie 1942.

Vârsta: 85 de ani

Localitatea din care a fost deportat: Alexandria

Lagărul: Cazîrca

Data: 11 septembrie 1942

Numărul membrilor familiei înainte de deportare: opt

Numărul membrilor familiei după reîntoarcerea în România: şase

Este unul din supraviețitorii romi din București, dispus să împărtășească întotdeauna experiența Transnistriei celorlalți. Își amintește în detaliu fiecare moment al deportării, menționând date și localități. Când ne-a primit pentru realizarea interviului lucra prin curte, își schimba vechea poartă cu una nouă din fier forjat. Îl vizitează foarte des cei patru copii ai săi, este foarte mândru de fiicele sale. La majoritatea evenimentelor de comemorare a Holocaustului este însoțit de fratele său mai mic, Mișadir, deportat și el în lagările din Transnistria.

A-N.F - Vă rog să vă prezentați, cine sunteți dumneavoastră?

C.B. - Eu sunt Constantin Brăilă, zis Clintoi.

A-N.F - Unde ați crescut?

C.B. - Am crescut în Alexandria, acolo m-am născut. Am locuit acolo până la vârsta de 32 de ani, apoi m-am mutat în București.

A-N.F - Cu ce se ocupa tatăl dumneavoastră când v-au deportat în Transnistria?

C.B. - Avea atelier acolo, în Alexandria, veneau oamenii la el la atelier cu diferite probleme, nu avea nevoie să meargă prin sate, ambulant.

A-N.F - Vă mai amintiți cine a venit și v-a ridicat?

C.B. - Da. Poliția din Alexandria, îți spun și în ce zi, era 11¹⁷ septembrie 1942, la ora șase dimineața. Ne-au arestat și ne-au luat cu escortă.

“ – Nu aveți voie să luați nimic cu voi, doar ce puteți căra în mâini!”

---

¹⁷ Datele indicate de intervievat pot să nu corespundă cu exactitate, având în vedere și vârsta acestuia, însă reprezintă repere cronologice valide în economia interviului.

Și am stat acolo până pe 25 septembrie 1942, dimineața la șase au venit niște mașini din acelea mari, camioane, ne-au încărcat în trei, patru camioane și ne-au dus la Turnu Măgurele. Acolo ne-au oprit la gară. La ora zece a venit șeful poliției, prefectul județului și au făcut un tabel cu câți oameni eram¹⁸, cu tot cu copii. Ne-au băgat în vagoane. Am mers în vagoanele acelea cam șase zile. Am ajuns în gara Grigorești, pe 1 octombrie, dimineața. A venit un om, ne-a promis că ne dă case, vaci, pluguri, unelte să muncim pentru noi, să ne facă oameni mari. Am ajuns pe meleagurile aceleia, nu era sat, nu era biserică, primărie, nimic..., decât tot aşa, niște grajduri. Ne-au băgat în ele, dar nu aveam paturi, nu aveam nimic...

Constantin Brăilă, alături de soția sa, la rândul ei supraviețuitoare a Deportării în Transnistria. Monumentul Holocaustului, 02 august 2015, Ceremonia de Comemorare a Genocidului Romilor.
Foto credit Adrian-Nicolae Furtună.

Munceam la cartofii. Apoi am început cu porumbul, era octombrie, noi stăteam tot în grajduri și nu aveam cu ce să ne încălzim. Ce mâncare ne dădeau? Câte un sfert de pâine, o pâine să zicem că avea un kilogram, deci două sute cincizeci de grame, atât ne dădeau, nu mai mult. Ne-au luat pe jos și ne-au dus, eram o grămadă.

[...]

¹⁸ Vezi Anexa 5 – indicarea trenurilor de evacuare pentru evrei și romi, și Anexa 6 – tabel cu romi sedentari propuși spre a fi deportați.

“ – Avem și noi nevoie de săpun, că ne-au umplut păduchii, nu mai avem nici cu ce să ne îmbrăcăm.” Fierbeam hainele într-o găleată, dar nu mureau păduchii. La un moment dat ne-a lovit tifosul exantematic și au început să moară dintre noi, pe capete. Nu mureau câte unul, câte doi, mureau câte douăzeci, câte cincisprezece, și rămâneau morți în case. Ne dăduse o căruță de la colectiv, de la fermă și un cal.

“ – Strângeți-i pe cei dintre voi care sunt morți și puneti-i în căruță și duceți-i în tranșee și acolo îngropați-i.”¹⁹

Erau câte douăzeci, câte cincisprezece, goi, nu mai aveau nici o haină pe ei, goi, goi, în pielea goală. Îi luau și-i aruncau în tranșee, unul peste altul. Când nu mai încăpeau în căruță, puneau în colțurile căruței câte un mort în picioare, ca niște stâlpi, și încărcau în continuare. Îi aruncau acolo, puneau puțin pământ peste ei și îi lăsau aşa.

Pe 12 ianuarie s-a îmbolnăvit mama mea de tifos exantematic. A venit o soră de-a lui tata, bolnavă de tifos, de la Bogdanovka, și cum a intrat în casă, s-a îmbolnăvit și mama mea. A mai trăit mama șase săptămâni. Tifosul cerea lapte, lapte acru, alte alimente... Ce să îi dăm? Turte? A murit mama și am rămas șase copii. Ce putea să ne facă tata? Noroc că o avea pe mama sa, bătrână, care a venit să stea cu noi și ne îngrijea, ne mai făcea de mâncare, ne mai curăța de păduchi, că avea pieptene. Păduchii de pe noi nu îi mai curățam câte unul, câte doi, îi dădeam jos cu palmele, ne scuturam, ne duceam mai departe și acolo ne scuturam, dădeam jos hainele de pe noi, care erau și ele niște zdrențe, și le curățam.

Pe 10 martie a murit și sora mea, Ilifridia, era micuță... nu au luat-o cu căruța, au lăsat-o... că aceia care erau cu căruța erau neamuri cu tata, au făcut o gropiță pentru ea, lângă mama. Am ajuns în aprilie 1943, a venit de la Oceacov și de la Varvarovca și ne-a spus că:

“ – Acum, dacă mergeți la muncă, veți fi plătiți, veți primi lapte, brânză, carne, se va face mâncare pentru toată lumea, de către bucătărese.”

Ne-a luat și ne-a dus la Renoa. Acolo nu ne dădea nici carne, nici brânză, decât făceau un pasat. Ce era acest pasat? Era porumb zdrobit, îl fierbeau, și apoi puneau doi litri de ulei în el.

[...]

Ne scoteau desculți ca să adunăm porumbul rămas pe câmp. Acolo am rămas până în aprilie 1944, venea Paștele. Au venit niște nemți și ne-au dat afară de acolo, din grajdurile acelea. Unde să mergem?

A venit șeful de post din Suhabalta, și-a pus o masă, a luat ștampila și le-a spus romilor:

„ – Fiecare să vină la mine să îi pun ștampila, ca să puteți ajunge în România, fără această ștampilă nu puteți ajunge în România. Nu vă ia nici un tren, nu vă ia nimeni.”

Ne-am așezat la rând, și ne punea o ștampilă pe care scria „Țigan evacuat”, tata nu mai avea act de identitate, mai avea niște documente cu care venise, pe unul din acelea i-a pus ștampila.

¹⁹ Vezi Anexa 7a, Anexa 7b, Anexa 7c – rezultatul controlului la lagările de evrei și țigani din Transnistria.

[...]

Apoi a venit un soldat și ne-a spus:

„ – Fiți atenți că a venit un tren special pentru voi să vă ducă în România.”

Ne-am urcat în tren, care era plin de romi din toate părțile României, dar nu am mai avut loc înăuntru, am stat sus pe vagon.

Și am venit până la Romanești, în Basarabia. [...]

Am mai stat o săptămână, a venit alt tren care să ne ducă mai departe, și am ajuns la Reni, până în Galați.

De la Reni ne-au trecut la Galați. De la Galați a venit un tren cu destinația București. În gară la București ne-au băgat în sala de așteptare... Am stat trei zile, la Chitila, a treia zi a venit un tren special pentru noi.

„- Cine e din Alexandria?

- Noi!”

Am dat fuga și ne-am urcat în acest tren, mai erau alții care mergeau la Pitești, la Târgoviște, că erau romi de peste tot.

Când am ajuns la Alexandria, ce crezi? Nu am mai găsit nimic în case, decât peretii goi. Ne-am dus la primărie:

„- Unde este inventarul nostru?”

Ne-am întors trei frați și o soră, împreună cu tata, restul au rămas acolo, unchi, mătușe, verișori.

Asta a fost.

Am început apoi să fac cercei, inele, mergeam prin sate, aduceam mâncare și i-am crescut pe frații mei, care rămăseseră. Sculele de lăcătușerie ale lui tata fuseseră luate de armată. El fusese luat în concentrare imediat ce am ajuns în România. Am învățat să fac cercei și inele, frații mei rămâneau acasă cu bunica, mama lui tata, și aşa am început să ne câștigăm existența.

[...]

A-N.F - În timpul comunismului cu cine mai vorbeați despre Transnistria?

C.B. - Ceaușescu dăduse un ordin ca toți romii care fuseseră deportați în Transnistria să facă acte și să le înainteze - prin '70 era asta²⁰ - la notariat, iar notariatul gratis făcea aceste acte, ordinul era dat de Ceaușescu și am auzit de la un avocat, Vișinești se numea, dacă ai auzit de el, din București era, el fusese numit de Ceaușescu să susțină cauza noastră, pentru a fi recompensați. Au ajuns la Haga dosarele, s-au judecat, iar Vișinești era avocatul care îi acuza pe nemți, nemții au spus atunci că nu ei trebuie să plătească pentru romi, ci Antonescu, pentru că el i-a trimis pe romi în Transnistria. Deci ni s-a respins acest drept în timpul lui Ceaușescu. Acum, ultima dată când am făcut alte acte, s-a dovedit că toată munca noastră de acolo am făcut-o pentru nemți, nu pentru români.

---

²⁰ Inițiatorii acestui proces au fost Ion Cioabă și Nicolae Gheorghe.

Dacă mai ai ceva de întrebăt...

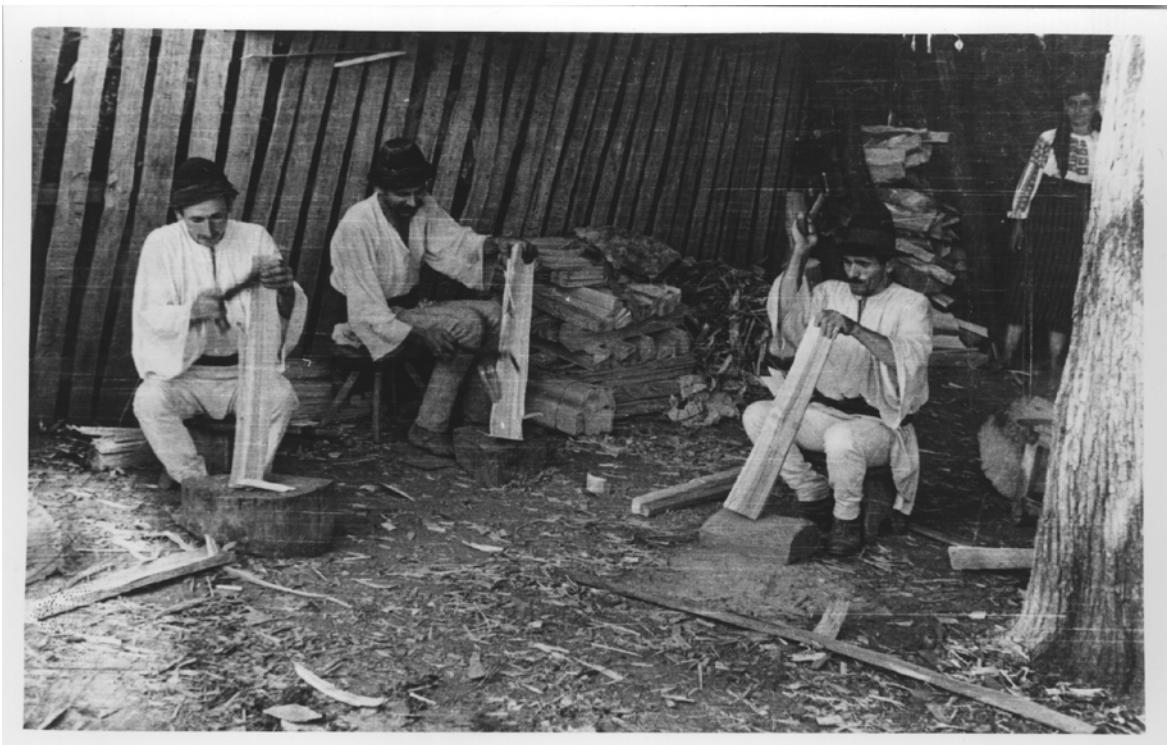
A-N.F - Nu mai am...

C.B. - Atunci să îți dea Dumnezeu sănătate, să fii sănătos.

Data realizării interviului: 20 septembrie 2015.

Interviu realizat în limba română de Adrian-Nicolae Furtună.

Traducerea interviului din limba română în limba română a fost realizată de Adrian-Nicolae Furtună.

Rudari
Arhivele Naționale ale României

CONSTANTIN ANICA

„- Luați doar 5 kilograme cu voi! Nu luați bagaj, că veți găsi acolo tot ce aveți nevoie. Veți găsi casele încălzite, mâncare.”

Femeie romă din neamul argintarilor, considerată stabilă, deportată în cadrul celui de-al doilea val, septembrie 1942.

Vârstă: 82 de ani

Localitatea din care a fost deportat: Cioplea, București.

Lagărul: Balșaia-Karanika, Varvarovka

Data: septembrie 1942

A.-N.F. - Mătușă, poți să îmi spui cine ești tu?

C.A. - Eu sunt o femeie romă, mă numesc Cainia (Găina), după porecla mea. Ce ai mai vrea să știi?

A.-N.F. - Spune-mi, unde locuiați când au venit jandarmii să vă ducă în Transnistria?

C.A. - Bunicul meu avea casă, eu m-am născut în București. Noi, locuim în Cioplea, erau numai bulgari acolo, locuim între ei, ne înțelegeam foarte bine cu ei.

Și ne-am stabilit în Cioplea, casă mare, înaltă...

Și ne-am pomenit dintr-o dată cu polițistul, Florescu îl chama. Ce zice:

„- Mă, vă duce în Transnistria, aşa am auzit un zvon.” Nu știau romii noștri ce era „Transnistria”. Cum să plece? Unii aveau aur ascuns, îngropat. Am luat ce-am apucat, altora le-au rămas banii ascunși și ne-au luat, ne-au luat cu japca, ne-au urcat în mașini și ne-au dus la poliție, acolo în Cioplea, nu era departe de noi. Ne-au închis pe toți, cu tot cu copii. Am stat o săptămână, două. Ne-au dus apoi la Gara de Nord. Vagoane de boi și de vaci. Ne uitam printre scândurile vagoanelor. Și le-au completat pe toate, pe linia moartă. Nu aveam voie să ne dăm jos, să mai cumpărăm câte ceva să avem la noi. Doar câte unul singur din fiecare vagon putea merge să cumpere pentru restul.

Unde ne-au dus? La Tiraspol. Lângă Nistrău. Un pod pe bărci.

[...]

Era noapte. Ne-au pus la rând, câte doi. Câte un cartof de om. Plângneau oamenii, oameni în toată firea. Un băietel a pus mâna și a luat un cartof, un soldat l-a lovit și l-a omorât. Tipete, răcnete că murise băiatul. Pentru un cartof... S-a luminat, nu aveam nici cu ce să facem focul. Am stat, fiecare cu familia lui...

Dă frigul și ne mută, tot cu căruțele alea, la Varvarovca. Acolo erau cazane, special făcute pentru noi, ca să ne dea să mâncăm, stăteam la rând, câte doi. Ne dădeau să mâncăm o mămăligă făcută din niște resturi. Toată iarna. Mai mergeam noi, fetițele, și adunam spice de grâu, în urma lor, le băteam, le vânturam și le fierbeam. Când adunam spice din acelea eram mulțumiți că mâncam. Am fost la Coronica, la Balșaia... Multă lume a murit acolo, de foame și de frig, dormeau pe pământul gol.

Ne-a prins a doua iarnă, ne-a băgat într-o magazie foarte lungă. În ea erau aproape zece sobe, făcute de ei, de ruși [de ucrainieni - de soldații ucrainieni aflați sub ocupație românească]. Și mergea mama și căuta buruieni, nu erau lemn, să facă focul într-o sobă din aceea, făcea mâncare pe rând, cunnatul mamei era primar și ne mai aducea de mâncare, el era de la Pitești, fusese foarte bogat, avea cârciumi.

Am stat acolo până în primăvară. A venit frontul. Românii noștri fugeau din fața rușilor și aşa am plecat și noi. Aveau niște cazane mari în care făcea mâncare pentru soldați, pe drum, și pe lângă ei mâncam și noi. Mergeam odată cu ei, cu militarii noștri, nu se lua nimic de noi.

Și am ajuns până aproape de Basarabia, când ne-am văzut în Basarabia: „România e a noastră!”

Și am ajuns în România... ca să știi... Ce mai vrei să știi?

A.-N.F. - Spune-mi cum a fost viața ta după ce te-ai întors în România?

C.A. - M-am întors la casa mea împreună cu familia mea. Am găsit pereții goi, casa fusese plină de mobilă. Îți dai seama, noi care eram înstăriți, câte aveam în casă. Când au început evreii să plece în Palestina își vindeau din lucruri, iar noi le cumpăram de la ei, aşa am început să ne punem din nou pe picioare, dar târziu.

A.-N.F. - De ce au vrut să vă ducă în Transnistria?

C.A. - Nu știu, am îmbătrânit și nu știu.

Constantin Anica

Data realizării interviului: 21 septembrie 2015.

Interviu realizat în limba română de Adrian-Nicolae Furtună.

Maria Stănescu, 85 de ani, supraviețuitoare romă a Holocaustului

Primăria Orasului Roma.

Serviciul Aprovizionării

INSTIINTARE

Nr. 17.492

din 28 Noembrie 1942

Se aduce în cunoștința generală că începând de la 30 Noembrie n. c. se va distribui zahărul pentru populația orașului pe baza Octombrie astfel:

Creștinii vor primi căte 500 gr. de persoană

Ebreii „ „ „ 100 gr. de persoană

Tigani „ „ „ 200 gr. de persoană

Ebreii vor primi zahărul de la magazinile: David Avram Str. Principalele Unite și Iosif Marcus Str. Mare, Ier Igmanii vor primi cota de zahăr de la magazinul Ilie Nastase Str. Banet 11.

Zahărul se va vinde cu 116 lei kg. cubic și lei 108 kg. tor, și se va distribui pe baza bonului Nr. 5.

Comerçanții vor distribui zahărul până la data de 10 Decembrie 1942 consumatorilor, și vor depune justificările la Primărie până la 14 Decembrie 1942.

Primar, N. C. PIPA

Borful Boricului Aprovizionării

Tr. Constantinescu

SUPRAVIEȚUITORII...

Mihai Neacșu

Acesta nu este un preambul, ci o reflecție... Aceasta este o mărturie...

În ciuda faptului că prezintă evenimente esențiale din istoria României și din istoria rromilor, lucrarea de față nu este o carte de istorie, nu și-a propus să descrie fapte cu suportul inflexibil al documentelor scrise, cu surse incontestabile și recognoscibile. Ceea ce ne propunem este să provocăm cititorul să-și pună întrebări, să aibă îndoielii, să caute, să înțeleagă și să povestească mai departe.

Prima atestare documentară a rromilor în România coincide cu anul 1385, când, într-un document istoric, se făcea referire la aceștia și la statutul lor din acea vreme, statut departe de a fi în acord cu principiile creștinismului, pentru că rromii de atunci erau sclavi. Acest statut a durat oficial în jur de 500 de ani, pentru că, după abolirea juridică a sclaviei, mulți dintre rromi au rămas într-o stare de sclavie economică și spirituală, societatea și statul neoferindu-le nici un fel de politică de integrare.

În acest context, rromii au rezistat sau, mai degrabă, au supraviețuit într-o profundă dependență de stăpân, în condiții, în majoritatea cazurilor, aproape de cele ale necuvântătoarelor. La scurt timp după abolirea sclaviei, la cca. 80 de ani distanță în timp, rasismul de excludere s-a manifestat și mai tranșant: de data aceasta, obiectivul „stăpânilor” a fost exterminarea rromilor.

În condiții de viață inimaginabile, în Holocaustul din Transnistria au murit în jur de 30.000 de rromi, dintre care peste 6.000 de copii. Și totuși, o parte dintre ei au supraviețuit, spre disperarea „stăpânilor”, dar spre șansa noastră, a rromilor de astăzi, între ei și autorii acestei lucrări.

Deși scopul Deportării în Transnistria a fost uciderea rromilor, o parte dintre aceștia au supraviețuit și s-au întors în țară, însă mulți dintre ei au refuzat să vorbească despre ceea ce li s-a întâmplat. Puține au fost cazurile în care supraviețitorii au avut puterea să povestească. Experiența dobândită în cadrul Biroului de Documentare al Romilor Victime ale Deportării în Transnistria ne-a permis să avem acces la o parte dintre declarațiile supraviețitorilor:

„Au venit la noi jandarmii și ne-au spus să ne facem bagaje, să luăm atâtea bagaje cât putem duce în mâna, că în câteva ore plecăm. Nu aveți nevoie de cai, căruț sau alte lucruri importante pentru că vă ducem într-un loc unde aveți de toate. Ce puteam să zic? Dacă a venit jandarmul la noi acasă, dacă era ordin, ce putere aveam eu sau alții [alții rromi] să ne opunem? Eram niște țigani amărăți, nu prea aveam drepturi, nu era ca acum și nu am avut ce să facem”;

„Ne-am strâns mai mulți, am vorbit între noi, ne întrebam unii pe alții dacă am făcut ceva rău. Mai făceau unii prostii și poate de-asta s-au supărat românii”.

Petrache Ion, 78 de ani, supraviețitor rom al Deportării în Transnistria.

Declarațiile date la mult timp după momentul Deportării ne arată cum justifică supraviețitorii, obișnuiați ca, în majoritatea cazurilor, să fie acuzați sau nedreptățiți, exterminarea ale cărei victime au fost. Obosiți și plini de amarul unei istorii de excludere, supraviețitorii ne explicau, găsind totuși resurse să acorde circumstanțe atenuante vremurilor și celor care le-au

produs atâtă suferință, cum că trecutul dureros ar trebui lăsat în urmă, eventual uitat, pentru a nu se mai repeta.

Din toate declarațiile pe care le-am luat supraviețitorilor rromi ai Holocaustului, dincolo de tragicism și tristețe, nu a reieșit revolta aceea personală care se traduce printr-un mod agresiv de a spune „cum au îndrăznit să ne facă aşa ceva?” Nu era o indignare similară cu aceea a unui om care a fost pedepsit pe nedrept. Se simțea, când vorbeam cu supraviețitorii, existența unei conștiințe a nedreptății, dar, în loc să fie reclamată, nedreptatea era mai degrabă justificată: „noi nu munceam ca ei [ca români], munca noastră era diferită [practicam meseriile tradiționale], unii dintre ai noștri mai făceam și mici prostii, nu trăiam ca ei”. E un fel justificativ, din partea rromilor, de-a privi lucrurile. „Ce puteam să facem? Oricum nu aveam mare lucru pe vremea aia.”

În majoritatea cazurilor, acesta este profilul rromilor care au trăit Holocaustul, un profil de supraviețitor, nu de învingător. Când ai străbunici și bunici foști sclavi, când eşti deportat și supraviețuiești Holocaustului, cum ai putea fi învingător? Aproape imposibil în mentalul colectiv al unui popor veșnic exclus! Majoritatea rromilor învingători au învins la nivel individual, delimitându-se, la momentul reușitei, de grupul de apartenență considerat a nu fi unul de succes, lipsit de capital simbolic pozitiv.

Chiar după anul 1990 și până astăzi, supraviețuirea continuă să fie caracteristica generală a rromilor din România. Cine au fost rromii înainte de Holocaust? Niște oameni pe care societatea îi respingea pentru diferența lor, oameni pe care, în general, nimeni nu-i dorea în preajmă, cu excepția timpului în care meseriile lor erau servicii necesare comunității românești.

La polul opus, evreii supraviețitori ai Holocaustului, sunt și acum plini de indignare față de ceea ce li s-a întâmplat. Este o indignare specifică oamenilor puternici, cu conștiință și stima de sine etnică ridicată. Cine au fost evreii înainte de Holocaust? Oameni importanți și respectați: comercianți, bancheri, profesori, avocați, doctori, scriitori. Erau „ceva” sau „cineva” înainte de a fi deportați. „Dar eram doctor înainte. Nu am înțeles niciodată de ce au procedat aşa cu noi”. Au suferit, mulți au murit, dar cei care s-au întors au redevenit, împreună cu ceilalți, învingători și s-a întâmplat aşa poate și datorită faptului că aveau experiența unor oameni care reușiseră în trecut și care au reușit și după Holocaust.

Oare sunt mulți oameni în Europa sau în România care știu că evreii au fost victime ale Holocaustului? Majoritatea, considerăm noi. Câți dintre aceștia știu că și rromii au fost victime ale Holocaustului? Foarte puțini, considerăm noi. În vreme ce evreii și-au promovat identitatea și au reclamat, în mod legitim, sancționarea suferinței lor, noi, rromii am preferat tăcerea și ocultarea și ne-am propus doar să supraviețuim, inclusiv în prezent.

Noi încă mai suntem la stadiul în care numai 25% dintre noi ne asumăm identitatea etnică și încă dezbatem cu „stăpânii” de ce „rrom” și nu „țigan”. De 20 de ani, nu am reușit să-i convingem nici măcar de acest lucru minimal, pe care ar trebui să-l înțeleagă și nu să-l negocieze din punct de vedere politic sau în funcție de confuziile ce s-ar putea crea la nivel internațional între termenul de rrom și cel de român.

Cum să-i convingem că orice elev care termină opt clase ar trebui să știe și despre Holocaustul rromilor? Cum să-i convingem să acorde atenție investiției în educație pentru copiii rromi ținând cont de limba rromani și de particularitățile etnoculturale rrome? Nu putem să-i convingem de aproape nimic și aproape mereu se „conving” singuri și fac câte ceva, în general puțin și cam cât se poate înțelege despre noi și despre nevoile noastre, din perspectiva unui exterior rareori prietenos.

Ca națiune, ca popor, ca etnie nu am fost niciodată învingători, au mai învins unii, individual, și imediat și-au renegat etnia, am fost și suntem niște veritabili supraviețuitori.

Probabil că generația supraviețuitorilor a sperat să învingă copiii sau nepoții lor – generația autorilor acestei cărți.

Generația noastră este încă una de supraviețuitori și speră, fără să reușească să creeze metode sau modele colective de gândire, ca generația născută după 1990, după recunoașterea rromilor ca minoritate națională, se va constitui într-una de învingători!

Vom fi vreodată învingători? Vom reuși să devenim ceea ce nu am fost niciodată?

Nicolae Gheorghe, sociolog rom

„Obiectivul comun al rromilor ar trebui să fie [...] continuarea luptei împotriva rasismului și discriminării.”

Andras Biro, Nicolae Gheorghe, Martin Kovats et. al. (2015) – *De la Victimizare la Conștiința Cetățenească: Calea Pentru Integrarea Romilor*, București, Editura Centrului Național de Cultură a Romilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Achim, V. (2004) *Documente privind deportarea țiganilor în Transnistria, vol.I și II.* București, Editura Enciclopedică.
2. Achim, V. et Iordachi, C. coord. (2004) *România și Transnistria: Problema Holocaustului.* București, Curtea Veche Publishing.
3. Atkinson, R. (2006) *Povestea vieții – Interviu.* Iași, Polirom.
4. Auzias, C. (2004) *Samudaripen – genocidul țiganilor [Samudaripen – Le génocide des tsiganes]* Paris, L'Esprit frapeur.
5. Curelaru, M. (2006) *Reprezentări Sociale.* Iași, Polirom.
6. Drăgan, J.C. (1996) *Antonescu-Mareșul României, și răsboiele de reîntregire.* București, Europa Nova.
7. Furtună, A.N., Grigore, D., Neacșu, M. (2010) *Sostar na rovas?... O samudaripen thaj lesqi ciaci paramisi/De ce nu plâng?... Holocaustul rrromilor și povestea lui adevărată. Deportarea romilor în Transnistria: mărturii, studii, documente.* București, Amare Rromentza.
8. Guenter, L. (2003) *Persecuția țiganilor de către naziști [La persécution des tsiganes par le nazis]* Paris, Les Belles Lettres.
9. Ioanid, R. (2006) *Holocaustul în România.* București, Hasefer.
10. Ioanid, R., Kelso, M., Cioabă, L.M. (2009) *Tragedia romilor deportați în Transnistria: 1942-1945: mărturii și documente.* Iași, Polirom.
11. Ionescu, V. coord. (2000) *Deportarea rrromilor în Transnistria – De la Auschwitz la Bug – Rromii din România – studii și documente istorice.* București, Editura Centrului rrromilor pentru politici publice "Aven Amentza".
12. Ionescu, V. coord. (2002) *Rromii în istoria României. Antologie și bibliografie.* București, Editura Editura Centrului rrromilor pentru politici publice "Aven Amentza".
13. Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R., Zilber, T. (2006) *Cercetarea Narativă – Citire, analiză și interpretare.* Iași, Polirom.
14. Neculau, A. și Ferréol, G. (1996) *Minoritari, Marginali, Excluși.* Iași, Polirom.

Dicționare:

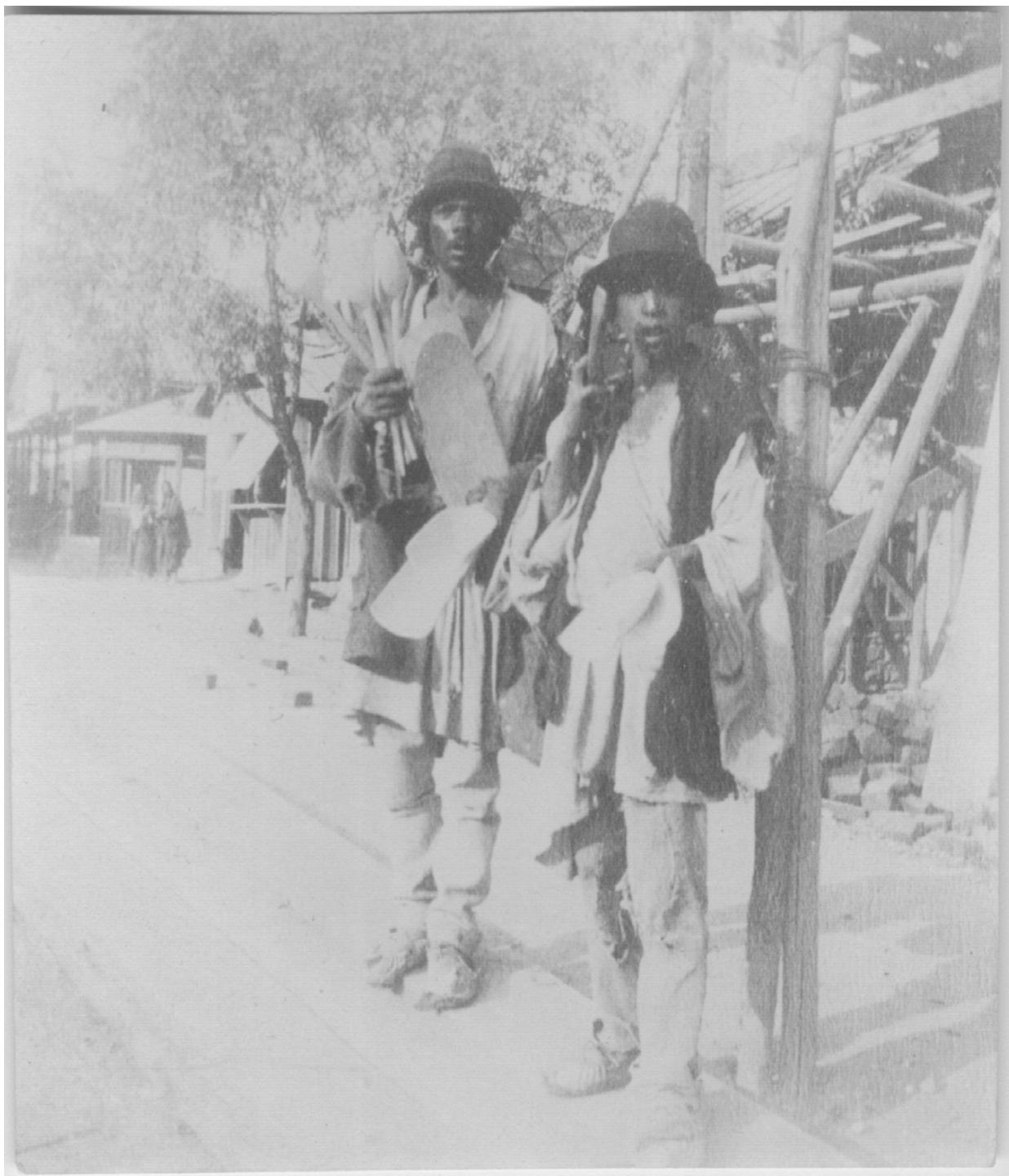
1. *Dicționar român-rrrom* (lexicul rrrom modern, rar și vechi), 2003. București: Vanemonde.

Rapoarte:

1. Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România (C.I.S.H.R.) (2005) *Raport final.* Iași, Polirom.

Arhivele Naționale ale României

Arhivele Naționale ale României

NATIONAL CENTER FOR ROMA CULTURE

Samudaripen. The Roma Holocaust
Romania. The Deportation of the Roma to Transnistria
testimonies – documents

**Vasile Ionescu
Mihai Neacșu
Nora Costache
Adrian - Nicolae Furtună**

**Bucharest
2016**

THE FORGOTTEN ROMA HOLOCAUST IN ROMANIA

– AN INSIDE LOOK –

VASILE IONESCU

We must tell our children that, six decades ago, children like them were sent by the Romanian state to die of hunger and cold. We must tell the Romanian mothers that the Romanian State killed Roma mothers through enslavement and misery. It should be remembered that Roma men who fought for their country were expelled from the army in order to be sent between the Dniester and the Bug. The Romanian education has the duty to inform the new generations about the Holocaust, as it has the duty to talk about the Roma slavery era or about the crimes of communism. The humiliations from the past, as the present stigma. The tragedy of the Holocaust is now part of our collective memory. We have the duty to manage this memory. But we also have the duty to build a future. Both are our political responsibility. Forgive us, brothers and sisters, for what happened, and we will build together beautifully the future of Romania! ”

(The Speech of the Romanian President Traian Basescu, during the decoration ceremony of the Roma survivors of the Holocaust, October 22nd, 2007)

In 1945, the Romanian war committee declares that 38.000 Roma were victims of the Holocaust, dead in Transnistria, at that time territory governed by Romania. More than 60 years after the tragic events, based on the data provided by the State Archives, in 2004 **The Report of the International Commission for Examination of the Holocaust in Romania** (Wiesel Commission²¹) considers that

²¹ The Commission's aim was to research and establish the truth about the Holocaust tragedy in Romania during the Second World War as well as the events preceding this tragedy. The results of the research done by the Commission have resulted in a Report prepared solely in accordance with the current standards and scientific norms. On the 11th of November 2004, the Final Report of the International Commission for Examination of the Holocaust in Romania, including also a chapter on the Roma, was presented to the President of Romania, Ion Iliescu. Following his conclusions and recommendations, through the Government Decision no. 902 from 4th of August 2005 it was established the National Institute for the Study of the Holocaust in Romania "Elie Wiesel", and the Holocaust Memorial, inaugurated in the center of Bucharest in October 2009, includes also the "Wheel of Roma".

from the over 25 thousand Roma who are found in the scripts of the Interior Ministry, over 11.000 died of typhus, starvation, cold or shot by the Romanian gendarmes and army. More than half of them were children. This is also a reason why the Roma Holocaust victim commemoration is a commemoration of the martyrdom of innocence.

Along with the Hebrews, even more hopeless, the Roma died in silence, unknown, and their death was hidden even to the Romanian people, who did not have to know that their rulers had transformed Romania into a criminal state, using violence comparable to the Nazi Germany and to the Croatia of Ante Pavelic, in terms of violence and casualties.

It is necessary to have some nuances of similitudes and differences between Shoah and Samudaripen that Jean Ancel, the great Jewish historian, laid down into a quasi-unknown text – a unique analyse made just before his death - as a preliminary to a common interpretative paradigm of racism and exclusion, which links through sufferance the antisemitism and antigypsism in the entire European history, from the Renaissance up today.

- Extermination at the camps from East and Balkans, although it didn't have the same dimensions as Auschwitz, it had been organized based on the same ideological ideas, bureaucratic planning, industrial methods and racial qualificatives;

- Acknowledgement of the unicity of Shoah in relation to Samudaripen considers the emergence of the ideology of eugenics and extermination of social ballast, initially anti-Jewish and subjacent anti-Roma, but having in common the pre-dictated "final solution" by which, after the "nomad" Roma, the sedentary" Roma having been deported.

- In the particular case of Romania, Samudaripen has to include the responsibility of the Romanian state towards the unicity of Roma slavery in the Romanian Principalities.

- The ethic of acknowledgement as a “decent society” (whose institutions don’t discriminate its citizens) is stringent for combating the racism and sublimating the traumatic experience of Slavery and Holocaust.

Jean Ancel, comparing the Jews tragedy with that of Roma, tries to find an explication of different behaviours against injured dignity and need of “combating humiliation”. For Jews, the memory of the Holocaust implies a re-thinking of the relation with the world and even with a post-Holocaust God; for Roma, it is a concealment of the history of humiliation, innerness and isolation of shame, that annihilate the testimony and confession. An explanation of Roma blocking in history is given by Franz Fanon in his criticism against

Hegelian theory of self-consciousness balance between dominated and dominant (master-slave), the memory of Roma slavery doesn’t allow reconciliation and “the end of history” if the relation keeps on being racialized.

To have the verticality moral dignity and the power to assume the shame for the errors of the past, with a sincere desire to rewrite it differently, is a challenge that Romania of the last ten years is beginning to test, although with an inherent difficulty.

Starting with 2004, the recognition of the Holocaust by the Romanian State, the creation of the "National Institute for the Study of the Holocaust in Romania "Elie Wiesel", the building of the "Memorial to the Victims of the Holocaust in Romania", are signs of the paradigmatic change of

perspective. The impunity of the state, preserving the harmful essence of the attitudes which detonated the Shoah and the Samudaripen, on behalf of a nationalist rather than an anti-Semitic or anti-Roma ideal is blurred and gradually becomes democratized.

In November 1940, the Ministry of Interior, on the recommendation of the Ministry of Health, prohibits the "nomadic" Roma the movement, on the ground that they transmit typhus. The documents from the archives attest that, on the 24th of May 1942, in Romania it was conducted, by the police and the gendarmerie authorities, a census of Roma for the preparation of the deportation operation, but nor in the archives of the central institutions, nor in the institutions subordinated, which registered them, did we find any of the results of this census.

„Roma from the Bolsaia Carenihă, Nicolaev in 1943.

Source: <http://ghilascu.org>"

It all started with the confiscation of the goods, through the National Centre for Romanization. Then, the food was rationed, for Hebrews and Roma. For Roma even less. The selection of the undesirable ones was done through categories of morality, crime and economic etc., but they were not sufficient to prevent deportation.

The "nomadic" Roma were the first touched by persecutions, by Order No. 70S / 1942 given by the President of the Council ordering their deportation to Transnistria, without any exception. Their number and identity will remain forever unknown, much being executed immediately. Radu Lecca, the agent of Antonescu's government for minority issues, says, in a note (D.C.F.R.J., vol.V, p. 541) that the 20.000 Roma, evacuated in the town of Covaliovka, had the following fate: "11.500, lifted and shot at the Trihațca train station (on December 24th, 1942 n.n) /; 7.000, dead of exantimaticus; 1.500, returned to the country".

On August 11th, the General Inspector wrote to the Minister of Interior that the deportation of the nomadic Roma, decreed on May 1st, was nearly finished, by the fact that 84% of them had reached Transnistria. After a study, in the summer of 1942 there were deported 11.440 nomadic Roma, including 2.352 men, 2.365 women and 6.714 children. Following the order given by Alexianu, the governor of Transnistria, on June 29th 1942 the nomadic Roma were robbed, confiscating thousands of horses and carts, including the goods and the gold.

The "sedentary Roma followed, whose evacuation started on the 12th of September 1942, not before their goods be taken through the committees of Romanization.

In eight days, 30.176 sedentary Roma were placed in Transnistria. Other 18.260 Roma counted for the following transport should have arrived in spring 1943, but, the unexpected advance of the front thwarted this plan. The Roma were initially sent to the Alexandrovca (Oceanov), Karan and Covaliova (Berezovca) Mancovca, Voitovca and Stunovca (Balta) areas.

Death by starvation was not rare, the food distribution being insufficient. The typhus touched thousands of the deported. Some died of cold, being poorly dressed or naked; others were transferred across the Dniester, where they were liquidated by the Germans. A decree-law from the 22nd of September 1942, anticipated the death sentence for those who would return illegally from Transnistria and the hard labour, from 5 to 25 years, for those who would facilitate their return, for the instigators, for the accomplices and for the adopters.

In April 1945, when the Romanian citizens on the territory of U.R.S.S. were officially transferred to the country, on the occasion of the tables compiled by the Soviet authorities, it was found that some of them had fled to Romania, had died or had remained in the Soviet Union. The number of the deported is still unknown, ranging from 25.000 up to 300.000 Roma. The missing documents talk of a return in the country of 6.000 Roma orphan children. The Romanian Commission for the Holocaust victims declared 36.000 deaths, but other estimations suggest a figure much higher. In the 70s, 36.000 survivors have filed claims, without the Romanian state to officially recognize the deportation to Transnistria.

"Every victim of this genocide is a sufferance beyond comprehension. I am full of sorrow and shame for each of the victims," said Angela Merkel, the German chancellor, on the 24th of October 2012, at the inauguration of the memorial from the Tiergarten Park in Berlin of the Holocaust of the Sinti and Roma victims. "Pain and shame", as humility, is the rudimentary recognition of a self-

consciousness that puts moral dignity and humility in front of the one once humiliated, under the sign of repentance and forgiveness, of reconciliation.

„Roma in front of the tents. 1936-1940.
Source: Bundesarchiv, <https://www.ushmm.org>“

The fear that the horrors of the past will return is still vivid in the mind of the Holocaust survivors. The defence strategies developed, from the denial (deletion) of the stigmatized identity to the defensive and adaptive style, signal a neurosis which involved the alienation as a person, the retreat into oblivion, as a means of individual rescue and marginalization of the painful memories. Most of them still avoid registering as belonging to the Roma minority, remaining silent about what happened or taking the silence to the grave.

For us, the post-Holocaust generation, the update and the transmission of the trauma manifested, for most of us, by assuming and trying to remedy the traumatic experiences of the parents. For both categories, the destructive character of the conflict between the self-esteem and the self-shame, as projections of the relationship with the society, meant the confinement in an

emotional hell, where the individual crosses, in turn, the self-hatred, the merger with the stigmatizing culture, the ethnic racism etc. Because the unresolved past refuses to die and, quoting Jacques Le Goff, "the memory is not trying to save the past, only to serve for the present and for the future".

Last but not least, because the affirmation of the past ensures the continuity and the referentiality of the future generations. Otherwise, those who forget their past, will have to repeat it; both victims and criminals: *Only the repentance of the killer and, above all, his remorse gives a sense to forgiveness, as only despair gives a sense to grace (...) But the victim will not relent for the guilty: the guilty has to work it on its own; the criminal has to redeem himself. Our forgiveness is none of his business; forgiveness belongs to the abused.*

VASILE IONESCU is an ex-member of the International Commission for the Study of the Holocaust in Romania, July 2016.

GENERAL HISTORICAL DATE REGARDING THE DEPORTATION OF THE ROMA IN TRANSNISTRIA

I. The premises of the deportation of the Roma in Transnistria

One of the most dramatic pages in the history of the Roma is the period of the Second World War. During this time, the racist ideologies peaked, leading to the extermination of hundreds of thousands of Roma and Hebrews from the European countries, a fact known to all humanity as the "Holocaust". Regarding the number of victims, Romania ranks second after Nazi Germany.

Among the ideologists of the Romanian eugenics²² there have been writers, sociologists, ethnographers, lawyers, and doctors considered personalities of the Romanian culture: Ion Chelcea Traian Herseni, Costantin Stoicescu, Iordache Facaoaru, Gheorghe Facaoaru, Sabin Mănuilă.

"Nomadic and semi nomadic Roma shall be interned into forced labour camps. There, their clothes shall be changed, their beards and hair cut, their bodies sterilized (s.a). To cover their living expenses, they must be put to forced labour. After one generation, we can get rid of them. Their place will be taken by national elements, capable of ordered and creative work. Those sedentary shall be sterilized at home (...). In this way, the peripheries of the towns and villages shall no

National Archives of Romania

²² **Eugenics** is a social theory which supports the improvement of human genetics through various means of intervention. The stated goals are to create a super human species, resistant to extreme conditions and diseases, with an analytical speed and with an IQ higher to all people born naturally till now. Is the idea of superior race, according to which the right to existence of other races, must be suppressed through genocide. The collective eugenics of a entire race was named FINAL SOLUTION, applied by Adolf Hitler, Stalin, Mussolini, Ion Antonescu.

longer be a disgrace and an infection focus for all social diseases, but an ethnic wall useful for the nation and not harmful."²³

George Făcăoară, A few data about the family and about the bio politic state 1941.

*"The mixing of the Romanian blood with the Romany blood is the most dysgenic influence that affects our race."*²⁴

Sabin Mănuilă, The racial problem of Romania, in 1940.

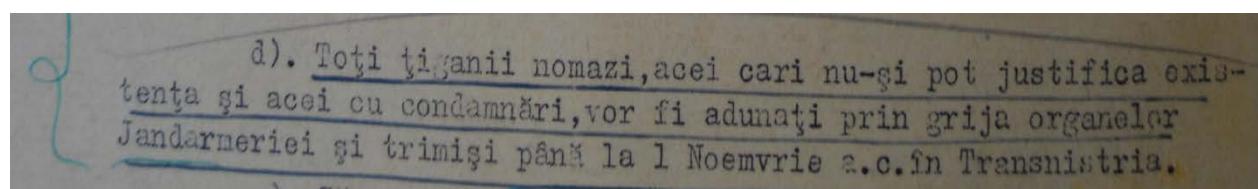
*"Without a doubt the decline of the Romanian people is due to the infiltration in our ethnic group of some elements of an inferior race, to the defilement of the Geto-Roman ancient blood with Phanariot and Romany blood, and now lastly with Hebraic blood."*²⁵

Traian Herseni, Race and national destiny, 1941.

"The ones living in tents are impossible to assimilate. And even if their assimilation took place through who knows what means, it would cause a serious disruption in the constitution of the Romanian blood. For this reason we plead for a total isolation from the tent Roma"

Ion Chelcea, The Roma from Romania. Ethnographic monograph 1944

In 1942, at Marshal Antonescu's order, about 25.000 Roma were deported to Transnistria. The authorities did not racially motivate their deportation, their criteria being a social one²⁶.

"All nomadic Roma, those who cannot justify their existence and those with convictions, will be gathered by care of the gendarmerie and sent until 1st of November c.y. to Transnistria.

Cut 1. Facsimile. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 7.
Romania's National Archives. See Annex 1.

The Policy of Antonescu's government was largely influenced by the Nazi regime in Germany, but, at his trial, Marshal Ion Antonescu declares:

"The Roma problem is the following: because of the black-out in Bucharest and in other cities, thefts and murders were taking place. The public opinion has asked me to defend it, because the

²³ Gheorghe Făcăoară, Some date around the family and about the bio politic state / Câteva date în jurul familiei și statului biopolitic, București, 1941, pp. 17-18, in the Report of the International Comission for the Study of the Holocaust in Romania „Elie Wiesel”, p. 228.

²⁴ Sabin Mănuilă, „The Racial Problem of Romania / Problema rasială a României”, in New Romania / România nouă 7, 41 (1940) p. 5.

²⁵ Traian Herseni, „Race and National destiny / Rasă și destin național” in: *The word / Cuvântul* 18, 91 (1941), p. 1.

²⁶ V. Achim, *Documents about the Deportation of the Roma to Transnistria / Documente privind deportarea tiganilor în Transnistria*, in Introductory Study, vol.I, Encyclopaedical Publishing company, p.9.

Roma were entering at night in homes stealing. After much investigation, it was found that they were Roma armed with war weapons. All these Roma were moved. As Mr. Alexianu needed manpower in Transnistria, I did it. It is my decision."²⁷

To highlight the ethnic purification policy pursued by Marshal Ion Antonescu it's worth noting one of the remarks made by one of the accusers during his trial:

*"The accuser - Mr President, among these Roma, we know there were sent (to Transnistria) by the Romanian authorities in command also Romanian something darker."*²⁸

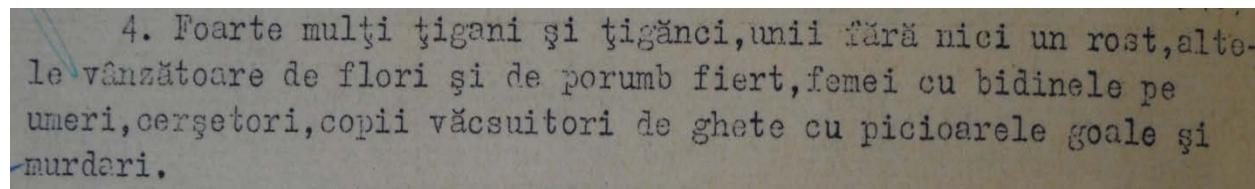
The documents from the archive of the Central Historical National Archives, but also the testimonies of the survivors, reveal many cases of ethnic Romanians that were deported by mistake, being taken as Roma:

Then came a commission from Oceacov and sorted us. Those who were Romanian, Vlachs were sent home to Romania. Those who were Roma were left there. They did not release any rom, but only Romanians. –

Constantin Braila, 85 years old, Bucharest, silversmith Rom, survivor of the Deportation to Transnistria, interviewed in 2015.

II. The Deportation of the Roma to Transnistria

In May of 1942, a census of the "problematic" Roma was done. In this category there were included all nomadic Roma and all sedentary Roma with criminal records, those without a steady income, those homeless and "all those who cannot justify their existence":

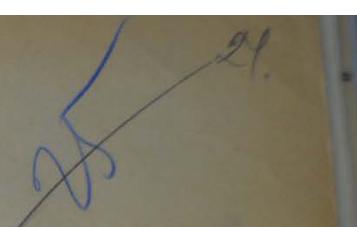
4. Many gipsy men and women, some without any occupation, other flower girls and boiled corn sellers, women with brooms on the shoulders, beggars, children shoe polishers bare feet and dirty.

Cut 2. Facsimile. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 7.
Romania's National Archives. See Annex 1.

²⁷ Josif Constantin Drăgan, Antonescu, The Marshal of Romania and the copletion wars / Mareșalul României și răsboiale de reîntregire, EUROPA NOVA Publishing company, Bucharest, 1996, p. 441.

²⁸ Idem, p.442.

On May 25th, 1942, 40.909 "problematic" Roma were registered, 9.471 nomadic Roma and 31.438 stable Roma. The deportation was carried out in two waves, in the first wave the nomadic Roma were deported, and in the second wave the Roma considered stable were deported.

S I T U A T I A

Tigamilor nemomazi ce urmează a fi evacuați, care cuprind cele două categorii "Nemobilizabili" și "Mobilizați sau Mobilizabili". -

No. Crt.	Denimirea Inspectora- tului și Le- giuniei.	Nemobilizabili				Mobilizați sau Mobilizabili				Total General
		Băr- bați	Fe- mei	Co- pii	To- tal	Băr- bați	Fe- mei	Co- pii	To- tal	
1	Insp. Galati Leg. Buzau	11	8	16	35	8	8	24	40	75
2	Covurlui	8	11	20	39	-	-	-	-	39
3	Putna	2	1	4	7	-	-	-	-	7
4	R. Sarat	1	-	-	1	-	-	-	-	1
5	Tecuci	7	7	11	25	16	14	35	65	90
6	Tutova	6	6	12	24	7	5	10	22	46
Total		35	33	63	131	31	27	69	127	258

General Inspectorate of the Gendarmerie
Gendarmerie department
Section III

THE SITUATION

Of the non-nomadic gypsies that will be evacuated, which contains the two categories "Non Movable" and "Mobilized or Movable". -

No.	Denomination of the Inspectorate and Legion	Non movable				Mobilized or Movable				General total
		Men	Women	Children	Total	Men	Women	Children	Total	
1	Insp. Galati Leg. Buzau	11	8	16	35	8	8	24	40	75
2	Covurlui	8	11	20	39	-	-	-	-	39
3	Putna	2	1	4	7	-	-	-	-	7
4	R. Sarat	1	-	-	1	-	-	-	-	1
5	Tecuci	7	7	11	25	16	14	35	65	90
6	Tutova	6	6	12	24	7	5	10	22	46
Total		35	33	63	131	31	27	69	127	258

Cut 3. Facsimile. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 21.
Romania's National Archives.

On 1st of June 1942 the deportation of nomadic Roma began, being deported a total of 11.441 people (2.352 men, 2.375 women and 6.714 children)²⁹. The sedentary Roma, considered "danger", were deported in September of that year, counting 13.176.³⁰ We can say that it was deported about 12% of the total Roma community from Romania, given that in 1930 there were registered 262.501 persons³¹. The nomadic Roma arrived in Transnistria with their own carts, and the stable Roma were deported using animal trains: ... we were taken from Suroaia, thirty carts, because father was the leader. He was commanding thirty carts and we marched for three months on foot. We marched from village to village. If we reached a village, from there we were taken by another police. And so on. We marched for three months with our carts until we crossed the border. – Danila Mimi, 79 years old, Barlad, Rom survivor of the deportation to Transnistria, coppersmith branch - considered nomadic, interviewed in 2008.

Then they took us to the North Train Station. There were wagons for Oxen and cows. We were looking through the wagon's boards. And they filled all of them, on the closed line. We were not allowed to get off ... - Constantin Anica, 82 years old, Bucharest, Rom survivor of the deportation to Transnistria, silversmiths branch - considered stable, interviewed in 2015.

The deported persons were put to forced labour in the camps organized by the Romanian army in Transnistria, populating in particular the counties of Golta, Oceacov, Balta and Berezovca. All the deported persons, aged 12-60 years, were subjected to forced labour. Those who did not comply with this decision were to be interned in retaliation camps³².

Art.lo.- Toți acei țigani care vor părăsi localitatea în care li s 'a fixat domicilul, sau vor lipsi din această localitate fără autorizația Pretorului, în cursul raionului sau a Prefectului, în cuprinsul Județului, precum și toți acei care vor lipsi nemotivați dela lucru în atelierele sau echipele în care au fost repartizați, vor fi sanctionați cu internarea în lagărul de represali ce va fi înființat în fiecare Județ.-

"Art. Lo. – All the gypsies that will leave the place where they were assigned the domicile, or will be missing from this place without the authorization from the Chief, during control, inside the County, as well as all those who will miss unmotivated from work in the workhouses or in the teams where they were assigned, will be punished with the imprisonment in the reformatory camp to be established in every County. -"

Cut 4. Facsimile. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. II, page 119.
Romania's National Archives. See annex 3a and 3b.

²⁹ Final Report, International Comission for the Study of the Holocaust in Romania (ICSHR), Polirom Publishing company, 2007, p. 232.

³⁰ Idem 9, p. 232.

³¹ Idem 8, p. 227.

³² These camps have not been set up.

The Roma were promised to receive along the Bug River, land to work and houses to live in. "Let's go to Bug, to give you house and plow", say some survivors to remember the lie that they were told by the authorities. Indeed, once sent in Transnistria, they were put to work, but to forced labour, in favour of the Romanian state.

The Roma were accommodated in huts, along the Bug River, in stables, barracks, and schools. Some placed in the homes of the Ukrainians (5-6 families), and others simply lived under the open sky.

III.- LAGARELE DE TIGANI.

-Cazarea în case goale și în grăduri.

-Nu are poza specială.

-Hrana: prin grija Preturilor, în contul muncilor
vîitoare.

- Rată zilnică : - 400 gr. mălai,
- 500 gr. cartofii
- 25 gr. mazărc
- 25 gr. ulei

Legiunea jandarmi Berezowka informează că hrana nu se trimită în mod regulat. Au fost perioade de 8-10 zile când nu li s'a trimis hrana.

-Lucrări: în prezent nimic; vor fi întrebuințați la prăsit, secerat, treerat. Multă se ocupă cu confectionarea de linguri și piepteni.

-Starea sanitătară: însășimantătoare (murdari, desecătă, sdrenăturoși).

In județul Berezowka au murit circa 3.000 tigani, iar în timpul iernii s-au constatat cazuri când cadavrele celor morți erau ținute în casă pentru a putea

primi și rată de hrana a acestora. În
rea lor majoritate bolnavi de inanție.

"III. GIPSY CAMPS.

- Accommodation in empty houses and in stables.
- It does not have special picture.
- Food: by care of the Chiefs, on account of the future works.

- Daily allowance: -400 gr. maize flour
  - 500 gr. potatoes
  - 250 gr. pease
  - 25 gr. oil

The gendarmerie legion Berezowka informs that the food is not sent regularly. There had been periods of 8-10 days when they did not receive any food.

- Works: at present nothing; they will be used to hoe, to harvest, to gather the crops. Many are doing spoons and brushes.
- Sanitary condition: horrifying (dirty, bare feet, ragged). In the county of Berezowka around 3.000 gypsies have died, and during winter we discovered that the corpses of the dead ones were kept in the house in order to receive their food allowance as well. Almost all of them sick of starvation."

Cut 5. Facsimile. The archive of the National Institute for the Study of the Holocaust in Romania, RG-25.002 M, roll 16, File 205/1943. See Annex 7

Food rations, consisting most often in maize flour and potatoes were insufficient and often they were not even distributed, which led to the death of a couple of thousands of deportees, especially children.

Many deported died of typhus, disease favoured by the dirt and lice found in the camps where the 25.000 deported Roma lived.

TO THE
PREFECTURE OF BEREZOVCA
LABOR OFFICE

At your call No. 35.044, from January 28th, 1944.

We have the honour to report that in December 1942 we took over the respective communes from the district of Varvarovca with a population of approx. 7500 gypsies, swamped in a village where, normally, lived 800-1000 souls. This population was non-resident, varying daily with plus or minus 2,000.

Towards the middle of December exanthematic typhus epidemic broke out, on which occasion the average daily death was of a total of about 200-250 dead people. These bodies could not be identified, because the gypsies threw them in houses and stables set on fire, in rush-beds or on the streets. On all these corpses lice were crawling of nearly a finger thickness.

Due to the above reported we could not keep track of the living, nor of [the] dead.

After termination of the epidemic a gipsy population of about 1,800-2,400 souls remained in the village.

CHIEF,
(ss.) Albu Nicolae
L.S.

USHMMA, RG-31.004M, roll 19; OA, Tenement 2361, opis 1, File 592, p. 152. Transcribed after Achim, *Documents*, vol. II, no. 590, p. 437

We got sick of typhus, due to dirt, lice. Five or ten fellows died in one house. And the Russians (Ukrainians) were coming, they had a cart and a long spike with a hook on the end. And they would sting them, in the house, picked them up and threw them into the wagon, in the street, and they were tied to their mouth not to take the microbe. And they filled the cart till up. They had made a pit just outside the village; the Germans did it, ten meters high and filled it with the dead Roma, one over the other. They filled the pit, they brought lime, they melted it and filled the pit, then they put it on top. For the microbe not to spread. The people were mourning over their dead ones ... Constantin Anica, 82 years old, Bucharest, Rom survivor of the deportation to Transnistria, silversmith's branch - considered stabile, interviewed in 2015.

On January 12 my mother got ill with exanthematic typhus. A sister of my father came, sick with typhus, from Bogdanovka, because there were Roma in Bogdanovka, in Korona, in Ciortovata as well, that lived miserable like us. And the moment she stepped in the house my mother got sick as well. My mother lived for six more weeks. The typhus demanded milk, sour milk, other foods ... What to give her? Cakes? Mother died and we remained six kids. - Constantin Braila, 85 years old, Bucharest, silversmith rom, survivor of the deportation to Transnistria, interviewed in 2015.

National Archives of Romania

according to the estimations of the Report of the International Commission for the Study of the Holocaust in Romania, out of the 25.000 Roma deported approximately half came back from Transnistria. The other half paid with their lives for being Roma.

**Adrian-Nicolae Furtună
Nora Costache**

TESTIMONIES OF THE SURVIVORS

CONSTANTIN BRĂILĂ

There were twenty, fifteen, naked, with no clothes on them, naked, naked, barebodied. They were taking them and they were throwing them in trenches, one on top of the other. When they no longer fitted into the cart, they were putting one dead in each corner of the cart standing, like pillars, and continued loading. They were throwing them there, put some earth over them and leaved them like that.

Romany from the silversmith branch, considered stabile, deported during the second wave, September 1942.

Age: 85 years

Place where he was deported from: Alexandria

Camp: Cazîrca

Date: 11th of September 1942

Number of the family members before deportation: eight

Number of the family members after coming back to Romania: six

He is one of the Roma survivors from Bucharest, always willing to share the experience of Transnistria to others. He recalls in detail every moment of the deportation, mentioning dates and places. When he received us for the interview he was working in the yard, changing his old gate with a new one made of wrought iron. Very often his four children visit him. He is very proud of his daughters. At most events commemorating the Holocaust he is accompanied by his younger brother, Mișadir, he also deported to the camps from Transnistria.

A-N.F – Please tell us who you are?

C.B. – I am Constantin Brăilă, so called Clintoi.

A-N.F – Where did you grow up?

C.B. – I grew up in Alexandria. I was born there. I lived there till the age of 32 years, then I moved in Bucharest.

A-N.F – What was your father's job when they deported you in Transnistria?

C.B. – He had a workhouse there, in Alexandria. People were coming to his workhouse with different problems. He did not need to go to villages.

A-N.F – Do you remember who came and took you?

C.B. – Yes. The police from Alexandria. I'll tell you even the day. It was 11th ³³ of September 1942, six in the morning. They arrested us and took us escorted.

“ – You were not allowed to take anything with you, except what you could carry in your hands! ” And we stayed there until the 25th of September 1942. In the morning at six o'clock some big trucks came. They loaded us in three, four trucks and took us to Turnu Măgurele. There they stopped us at

---

³³ The dates indicated by the interviewee can not match exactly, keeping in mind also his age, but they are valid chronological details in the economy of the interview.

the train station. At ten o'clock the chief of the police, the county praefect came and made a table with how many we were³⁴, including children. They put us in the wagons. We travelled in those wagons like six days. We arrived in Grigoreşti station, on the 1st of October, in the morning. A man came, promised he would give us houses, cows, plows, tools to work, to make us rich people. We arrived on those lands. There was no village, there was no church, town hall, nothing, ..., but just some stables. They took us there, but we had no beds. We had nothing...

Constantin Braila together with his wife, she also a survivor of the Deportation to Transnistria. Holocaust Memorial, 2nd of August 2015, Commemoration Ceremony of the Roma Genocide.

Foto credit: Adrian-Nicolae Furtună

We were working the potato fields. Then we started with the corn fields. It was October. We still all lived in the stable and we did not have anything to warm up with. What food did they give us? One quarter of bread. A loaf of bread, let's say had a kilogram, so two hundred and fifty grams was what they gave us, nothing more. They took us on foot. We were many.

[...]

"- We needed soap, because we started having lice. We did not even have with what to get dressed." We were boiling the clothes in a bucket, but the lice would not die. At one point the exanthematic

---

³⁴ See Annex 5 – indication of the evacuation trains for the Jews and Roma and Annex 6 – Table with the stable Roma nominated for deportation.

typhus hit us and many died. There was not only one or two deaths. There were twenty, fifteen deaths, and the corpses remained in the houses. We were given a cart from the cooperative, from the farm and a horse.

" – Gather the ones that are dead and put them in the cart and take them to the trenches and burry them there."³⁵

There were twenty, fifteen, naked, with no clothes on them, naked, naked, bare bodied. They were taking them and they were throwing them in trenches, one on top of the other. When they no longer fitted into the cart, they were putting one dead in each corner of the cart standing, like pillars, and continued loading. They were throwing them there, put some earth over them and leaved them like that.

On January 12 my mother got ill with exanthematic typhus. A sister of my father came. Sick with typhus. She came from Bogdanovka. There were Roma in Bogdanovka, in Korona, in Ciortovata as well that lived miserable like us. And the moment she stepped in the house my mother got sick as well. My mother lived for six more weeks. The typhus demanded milk, sour milk, other foods ... What to give her? Cakes? Mother died and we remained six kids. How could father help us? Luckily he had his mother, an old woman, who came to stay with us and to take care of us. She would prepare us food, clean us of lice, because she had a brush. We could no longer remove the lice from our bodies one by one, two by two. We were taking them off with the palms, we were giving a good dressing down, we would go further and there gave a good dressing down. We were taking off the clothes, clothes that were rags, and we cleaned them.

On March 10th my sister died too, Ilifridia, she was young ... they did not take her with the cart. They left her ... that those with the carts were relatives of my father. They made a little grave for her, next to mother. We arrived in April 1943. They came from Oceacov and from Varvarovca and they told us that:

"- Now, if you go to work, you get paid, you receive milk, cheese, meat. Food will be for everyone, from the cooks."

They took us to Renoa. There we were not given meat, cheese, but a puree. What was this puree? It was crushed corn, boiled, with two litres of oil in it.

[...]

We were taken bare feet to gather the corn left in the field. There we stayed until April 1944. Easter was coming. Some Germans came and kicked us out of there, out of those stables. Where to go?

The chief of police from Suhabalta came. He sat at a table, took the stamp and told the Roma:

"- Each come to me to stamp him, so you can get to Romania. Without this stamp you cannot go to Romania. No train will take you, nobody will take you. "

We sat in a row, and he put a stamp saying "Evacuated Gypsy". Father had no identification. He had some documents he came with. On one of those he put the stamp.

[...]

---

³⁵ See Annex 7a, Annex 7b, Annex 7c – the result of the verification at the Jew and Romany camps in Transnistria.

Then a soldier came and told us:

"- Be careful because a special train came for you to take you to Romania."

We boarded the train, which was full of Roma from all sides of Romania. But we had no place inside. We stood up on the wagon.

And we came till Romaneşti in Bessarabia. [...]

We stayed there a week. Another train came to take us farther on. And we arrived in Reni, till Galati.

From Reni they took us to Galati. From Galati a train came for Bucharest. In the train station in Bucharest they put us in the waiting room ... We stood three days, in Chitila. The third day a special train came for us.

"- Who's from Alexandria?

- We are!

We ran and we got on this train. There were others going to Pitesti, Targoviste. There were Roma from everywhere.

When we arrived in Alexandria, what do you think? We found nothing in the houses, only bare walls. We went to the town hall:

"- Where's our inventory?"

We came back three brothers and a sister, along with my father. The rest remained there, uncles, aunts, cousins. That was it.

I then began to make earrings, rings. I was traveling to villages, bringing food. And I raised my brothers. The fitter tools my father had were taken by the army. He was taken to concentration camp as soon as we arrived in Romania. I learned how to make earrings and rings. My brothers would stay at home with my grandmother, my father's mother. And this is how we began to earn a living.

[...]

A-N.F – During communism with whom did you still talk about Transnistria?

C.B. - Ceausescu had given an order that all Roma who had been deported to Transnistria register for papers and submit them - this was in the '70s³⁶ – at the public notary. The public notary would do for free these documents. The order was given by Ceausescu and I heard from a lawyer, Vişineşti was his name, if you heard of him, from Bucharest. He had been appointed by Ceausescu to support our cause, for us to be rewarded. The files went to Hague. They were analysed, and Vişineşti was the lawyer who accused the Germans. The Germans said at that point that they were not the ones to pay for the Roma, but Antonescu, because he sent the Roma in Transnistria. So we were denied this right under Ceausescu. Now, the last time we did other documents, it came out that all our work there was for the Germans, not for the Romanians.

If you have anything else to ask...

---

³⁶ The initiators of this process were Ion Cioaba and Nicolae Gheorghe.

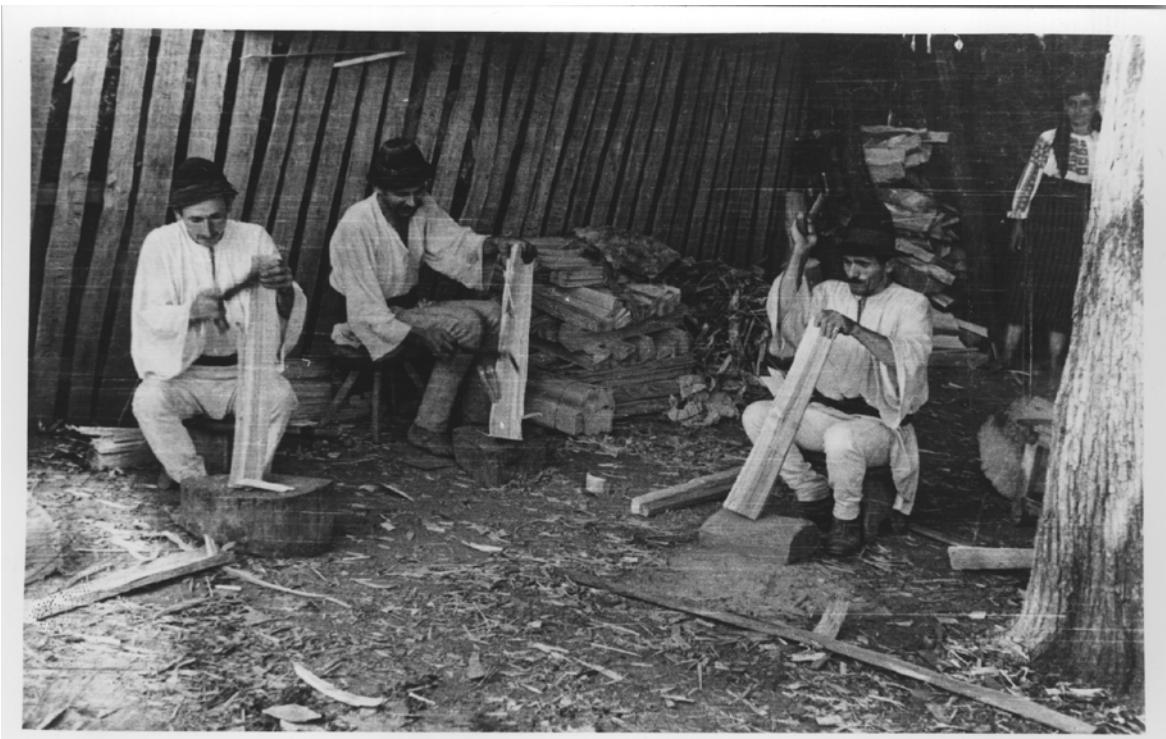
A-N.F - No...

C.B. – Then God bless you.

Date of the interview: September 20th, 2015.

Interview in Romany language by Adrian-Nicolae Furtună.

Translation of the interview from Romany language to Romanian language was done by Adrian-Nicolae Furtuna.

Rudars
National Archives of Romanian

CONSTANTIN ANICA

„- Take only 5 kilograms with you! Don't take luggage. You will find there everything you need. You find worm homes. food.”

Romany woman from the silversmith branch, considered stabile, deported during the second wave, September 1942.

Age: 82 years old

Place from where she was deported: Cioplea, Bucharest.

Camp: Balșaia-Karanika, Varvarovka

Date: September 1942

A.-N.F. – Old woman, can you tell us who you are?

C.A. – I am a Romany woman. My name is Cainia (Hen), after my nickname. What else do you want to know?

A.-N.F. – Tell me, where did you live when the gendarmes came to take you to Transnistria?

C.A. - My grandfather has a house. I was born in Bucurestii Noi. I was living in Cioplea. There were only Bulgarians there. We were living among them. We understood each other very well. And we settled in Cioplea. Big, tall house ...

And out of a sudden the police came. Florescu was his name. What he said:

"- You guys, they will take you to Transnistria. I heard a rumour." Our Roma did not know what "Transnistria" was.

How to go? Some had gold hidden, buried. We took what we could. Others left the money hidden. And they took us. They took us by force. They got us in cars and took us to the police. There, in Cioplea. Not far away from where we lived. They locked us all. Children also. We stayed there a week or two. Then they took us to the North Train Station. We were looking through the boards of the wagons. And they filled all of them, on the closed line. We were not allowed to get off to buy anything to have with us. Only one from each wagon could go to buy for the rest.

Where did they take us? To Tiraspol. Near Dniester River. A bridge on boats.

[...]

It was night time. They put us in a row, two by two. One potato per human. People were crying. Grown up people. A little boy took a potato. A soldier hit him and killed him. Screams, shouts that the boy had died. For a potato ... It dawned. We did not even have with what to make a fire. We sat, each of us with their families. ...

Cold came and they moved us with the same carts to Varvarovca. There were boilers, specially made for us, to give us to eat. We were sitting in a row, two by two. They gave us to eat a polenta made from some debris. All winter. From time to time we, the little girls, would go to gather the wheat ears behind them. We would crush them down, winnow them and boil them. When we gathered wheat ears we were satisfied that we eat.

We went to Coronica, to Bolshaya ... Many people died there, from hunger and cold. They were sleeping on the bare ground.

Second winter came. They put us in a very long storage. In it there were about ten stoves, made by them, the Russians [Ukrainians - Ukrainians soldiers under Romanian occupation]. And mother walked to look for weeds. There was no wood to make fire in one of those stoves. We made food by turns. My mother's brother-in-law was mayor and he was bringing us food from time to time. He was from Pitesti. Very rich man, with drinking houses.

We stayed there until spring. The front came. Our Romanians were fleeing from the Russians. And so we went too. They had some large boilers where they cooked food for soldiers. On the way, and around them we were eating too. We walked along with them, with our soldiers. Nobody was messing with us.

And we got almost close to Bessarabia. When we saw to ourselves in Bessarabia: "Rumania is ours!" And we arrived in Romania...for you to know...What else do you want to know?

A.-N.F. – Tell me how was your life after you returned to Romania?

C.A. - I returned to my home together with my family. We found the walls empty. The house used to be full of furniture. You can imagine, we were wealthy, we had many things in the house. When the Jews began to leave to Palestine they were selling their things, and we bought it from them. This is how we started to get on our feet again, but later.

A.-N.F. – Why did they want to take you to Transnistria?

C.A. – I don't know. I got old, and I don't know.

Constantin Anica

Date of the interview: 21st of September 2015.

Interview in Romany language by Adrian-Nicolae Furtună.

Maria Stănescu, 85 years, Roma survivor of the Holocaust

Primăria Orasului Roma..

Serviciul Aprovizionării

INSTIINTARE

Nr. 17.492
din 28 Noembrie 1942

Se aduce în cunoștință generală că începând cu 20 Noembrie a. c. se va distribui zahărul pentru populația orașului pe baza Octombrie astfel:

Breștenii	vor primi căte 500 gr. de persoană
Enei	" " " 100 gr. de persoană
Tigani	" " " 200 gr. de persoană

Evrei vor primi zahărul din magazinela: David Avrami Str. Principalele Unite și Iosif Miercu Str. Mare, iar tigani vor primi cota de zahăr din magazinul Ilie Nastase Str. Bonet 11.

Zahărul se va vinde cu 116 lei kg. cubic și lei 108 kg. tor, și se va distribui pe baza bonului Nr. 5.

Comercenții vor distribui zahărul până la data de 10 Decembrie 1942 consumatorilor, și vor depune justificările la Primăria până la 14 Decembrie 1942.

Primar, N. C. PIPA

Beful Secretarului Aprovizionării,
Tr. Constantinescu

THE SURVIVORS...

Mihai Neacșu

This is not a preamble, but a reflection... This is not a booklet, but a testimony...

Despite it presents key events from the Romanian history and from the Roma history, this paper is not a history book. It was not intended to describe facts with the inflexible support of the written documents, with incontestable and recognizable sources. What we want is to provoke the reader to ask himself questions, to have doubts, to search, to understand and to say on.

The first documentary testification of the Roma in Romania coincides with the year 1385, when, in an historical document, it was made reference to them and to their status at that time, status far from being in line with the principles of Christianity, because the Roma back then were slaves. This status lasted officially around 500 years, because, after the legal abolition of slavery, many Roma remained in a state of economical and spiritual slavery. The society and the state did not offer them any integration policy.

In this context, the Roma have resisted or, rather, have survived in a deep dependence of the master, in conditions, in most cases, close to those of the dumb creatures. Shortly after the abolition of slavery, approx. 80 years after, the exclusionary racism was manifested even more categorical: this time, the goal of the "masters" was the extermination of the Roma.

In unimaginable living conditions, in the Holocaust in Transnistria died around 30.000 Roma, out of which over 6.000 children. And yet, some of them survived, to the dismay of the "masters", but to our chance, the today's Roma, among them also the authors of this paper.

Although the purpose of the Deportation to Transnistria was the killing of the Roma, some of them survived and returned home, but many of them refused to talk about what had happened to them. Few have been the cases where the survivors have had the power to talk. The experience inside the Office for Documentation of the Roma victims of the Deportation to Transnistria allowed us to have access to some of the survivors' statements:

"The gendarmes came to us and told us to pack our bags, to take as many bags we can carry in our hands because in a few hours we leave. You do not need horses, the wagon or other important things because we are taking you to a place where you have all you need. What could I say? If the gendarme came to our house, if it was an order, what power did I or others [other Roma] have to oppose? We were some poor gypsies. We didn't have too many rights. It was not like today and we couldn't have done anything.";

"We gathered, we talked among ourselves. We were asking one another if we had done something wrong. There were some doing bad things and maybe this is why the Romanians got upset. "

Petrache Ion, 78 years old, survivor of the Deportation of Roma in Transnistria.

The statements long after the time of Deportation show us how the survivors justify, accustomed in most cases, to be accused or aggrieved, the extermination whose victims they were. Tired and full of the sour of a history of exclusion, the survivors explained to us, yet finding resources to provide mitigating circumstances to the times and to those who have produced them so much suffering, that the painful past should be left behind, even forgotten, to no longer repeat itself.

Of all the statements that we took to the Roma survivors of the Holocaust, beyond tragedy and sadness, it did not reveal itself that personal revolt that translates through an aggressive way of saying "how did they dare to do this to us?" There was no resentment similar to that of a man who was wrongfully punished. You could feel, when talking to the survivors, the existence of a sense of injustice, but, instead of being claimed, the injustice was rather justified: "We did not work like them [the Romanians], our work was different [we were practicing the traditional crafts], some of us did little stupid things as well, we did not live like them. " It's a justifying way, from the Roma, to look at things. "What could we do? Anyway we did not have many things back then. "

In most cases, this is the profile of the Roma who lived the Holocaust, the profile of a survivor, not of a winner. When you have great grandparents and grandparents that were former slaves, when you are deported and you survive the Holocaust, how could you be a winner? Almost impossible in the collective mentality of a people always excluded! Most Roma winners have won at an individual level, separating themselves, at the time of success, from the affiliation group considered an unsuccessful one, lacking positive symbolic capital.

Even after 1990 until today, the survival continues to be the general characteristic of the Roma in Romania. Who were the Roma before the Holocaust? Some people that society rejected because of their difference, people who, generally, were not wanted around by anybody, except for the time when their trades were necessary services for the Romanian community.

At the other end, the Jewish survivors of the Holocaust are even now filled with indignation for what had happened to them. It is indignation specific for the powerful people, with high consciousness and ethnic self-esteem. Who were the Jews before the Holocaust? Important and respected people: merchants, bankers, teachers, lawyers, doctors, writers. They were "something" or "someone" before being deported. "But I was a doctor before. I never understood why they did that to us." They suffered, many have died, but those who returned have become, along with the others, winners and this happened so perhaps because due to the fact that they had the experience of people who had succeeded in the past and who have succeeded after the Holocaust too.

Are there many people in Europe or in Romania who know that the Jews were victims of the Holocaust? The majority, in our opinion. How many of them know that Roma were victims too of the Holocaust? Very few, in our opinion. While the Jews have promoted their identity and have claimed, legitimately, the sanction of their suffering, we, the Roma have preferred silence and occultation and all we have wanted was just to survive, including today.

We are still at the stage where only 25% of us assume the ethnic identity and still debating with the "masters" why "Romany" and not "Gypsy". For 20 years, we have not managed to convince them not even regarding this minimal thing, which they should understand and not negotiate politically or depending on the confusions that might create at the international level between the terms Romany and the term Romanian.

How to convince them that any student who finishes eight grades should know also about the Roma Holocaust? How to convince them to pay attention to the investment in education for the Roma children taking into account the Romany language and the Roma ethno-cultural peculiarities? We cannot convince them almost of nothing and almost always they "convince" themselves and do

some things, in general little and as much as it can be understood about us and our needs, in terms of an exterior rarely friendly.

As a nation, as a people, as an ethnic group we have never been winners. Some have won, individually, and immediately have denied their ethnical community. We were and we are some true survivors.

Perhaps the generation of the survivors hoped for their children or grandchildren to win – the generation of the authors of this book.

Our generation is still one of survivors and it hopes, without managing to create methods or collective models of thinking, that the generation born after 1990, after the recognition of the Roma as a national minority, will become one of winners!

Will we ever be winners? Will we be able to become what we never were?

Nicolae Gheorghe, Roma sociologist

"The common objective of the Roma should be [...] to continue the fight against racism and discrimination."

Andras Biro, Nicolae Gheorghe, Martin Kovats et. al. (2015) – *De la Victimizare la Conștiința Cetățenească: Calea Pentru Integrarea Romilor* [From Victimation to the Civic Consciousness : The way to integrate Roma], Bucharest, National Center for Roma Culture Publishing House.

BIBLIOGRAPHY

15. Achim, V. (2004) *Documents about the deportation of the gipsies in Transnistria / Documente privind deportarea țiganilor în Transnistria, vol.I și II.* Bucharest, Encyclopaedia Publishing.
16. Achim, V. et Iordachi, C. coord. (2004) *Rumania and Transnistria: The Problem of the Holocaust / România și Transnistria: Problema Holocaustului.* Bucharest, Curtea Veche Publishing.
17. Atkinson, R. (2006) *The story of life – The interview / Povestea vieții – Interviul.* Iași, Polirom publishing.
18. Auzias, C. (2004) *Samudaripen – the Gipsy Genocide / Samudaripen – genocidul țiganilor [Samudaripen – Le génocide des tsiganes]* Paris, L'Esprit frapeur.
19. Curelaru, M. (2006) *Social Representations / Reprezentări Sociale.* Iași, Polirom publishing.
20. Drăgan, J.C. (1996) *Antonescu-The Marshal of Romania, and the completion wars / Antonescu-Mareșul României, și răsboiele de reîntregire.* Bucharest, Europa Nova Publishing.
21. Furtună, A.N., Grigore, D., Neacșu, M. (2010) *Why they don't cry?...The Gipsy Holocaust and its true story. The deportation of the gipsies in Transnistria: records, studies, documents / Sostar na rovas?... O samudaripen thaj lesqi ciaci paramisi/De ce nu plânge?... Holocaustul rromilor și povestea lui adevărată. Deportarea romilor în Transnistria: mărturii, studii, documente.* Bucharest, Amare Rromentza.
22. Guenter, L. (2003) *The Nazi persecution of the gipsies / Persecuția țiganilor de către naziști [La persécution des tsiganes par le nazis]* Paris, Les Belles Lettres.
23. Ioanid, R. (2006) *The Holocaust in Romania / Holocaustul în România.* Bucharest, Hasefer.
24. Ioanid, R., Kelso, M., Cioabă, L.M. (2009) *The Tragedy of the Roma deported in Transnistria: 1942-1945: records and documents / Tragedia romilor deportați în Transnistria: 1942-1945: mărturii și documente.* Iași, Polirom publishing.
25. Ionescu, V. coord. (2000) *The deportation of the Roma in Transnistria – From Auschwitz to Bug – The Roma from Romania / studies and historical documents / Deportarea rromilor în Transnistria – De la Auschwitz la Bug – Rromii din România – studii și documente istorice.* Bucharest, Roma Center for public politics publishing "Aven Amentza".
26. Ionescu, V. coord. (2002) *The Roma in the History of Romania. Anthology and Bibliography / Rromii în istoria României. Antologie și bibliografie.* Bucharest, Roma Center for public politics publishing "Aven Amentza".
27. Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R., Zilber, T. (2006) *Narrative Research – Reading, analysis and interpretation / Cercetarea Narativă – Citire, analiză și interpretare.* Iași, Polirom publishing.
28. Neculau, A. și Ferréol, G. (1996) *Minority, Marginalized, Excluded / Minoritari, Marginali, Exluși.* Iași, Polirom publishing.

Dictionaries:

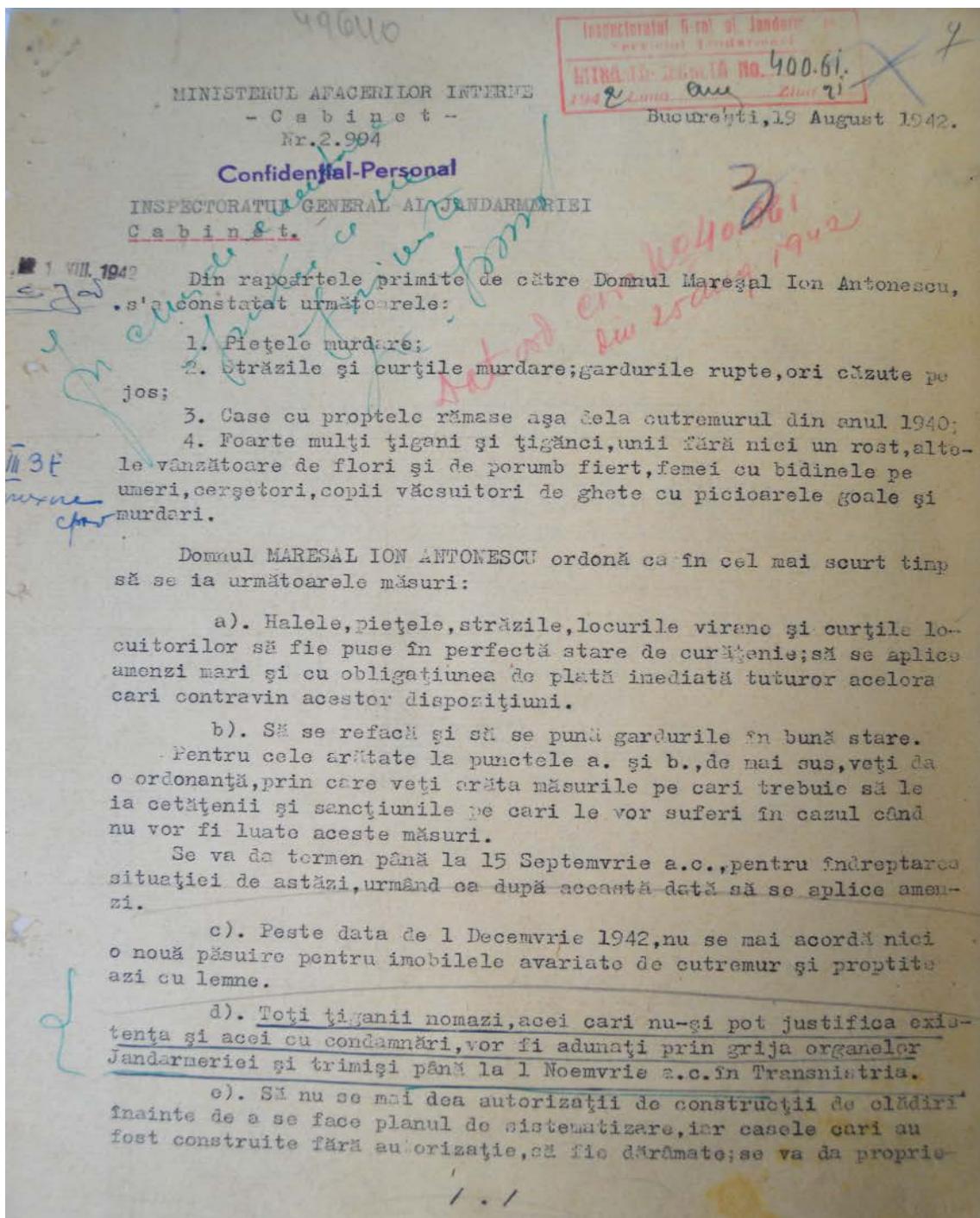
- II. *Romanian-Roma Dictionary* (Roma modern, rare and old vocabulary), 2003. Bucharest: Vanemonde.

Reports:

2. International Comission for the Study of the Holocaust in Romania (C.I.S.H.R.) (2005) *Final Report / Raport final.* Iași, Polirom publishing.

ANEXE / ANNEX

Anexa 1a

Facsimil 1. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. I, fila 7.
Arhivele Naționale ale României

Annex 1a

MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS

----- Office -----

No.2.904

Bucharest, 19th of August 1942

GENERAL INSPECTORATE OF GENDARMERIE

Office.

From the reports received by Mister Marshal Ion Antonescu we observed the following:

1. Dirty markets;
2. Dirty street and yards; fences broken or on the floor;
3. Houses with stub reinforcement like this from the earthquake from 1940;
4. Many gipsy men and women, some without any occupation, other flower girls and boiled corn sellers, women with brooms on the shoulders, beggars, children shoe polishers bare feet and dirty.

MARSHAL ION ANTONESCU orders the fallowing measures to be taken as fast as possible:

a). The halls, the markets, the streets, the barrens and the yards of the inhabitants to be put in perfect state of cleanliness; to be given big fines and with the obligation to pay immediately to all of those who disobey these orders.

b). To rebuild and to put the fences in good state.

For the things mentioned above a. and b. you shall give a directive through which you shall show the measures that the citizens have to take and the sanctions that they will suffer if they won't take these measures.

There will be a time limit until 15th of September c.y. in order to re-establish today's situation. After this date there will be given fines.

c). After 1st of December 1942, there will not be granted any reprieve for the houses damages by earthquake and supported today with wood.

d). All nomadic gipsies, those who cannot justify their existence and those with convictions will be gathered by the gendarmerie and sent until 1st of November c.y. in Transnistria.

e). No construction authorization shall be given until the systematization plan is completed. The houses built without authorization have to be taken down

**Facsimile 2. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 7.
Romania's National Archives.**

Anexa 1b

- 2 -

tarilor acestor case un termen de 3 luni, pentru a lua măsuri în consecință.

f). Domnul Moregal, constatănd că firmele magazinelor sunt aşezate fără nici o regulă, că sunt de diferite forme și măsuri, a ordonat ca să instituiți o comisie care să stabilească pe între județul, dimensiunile, formatul și modul de așezare al firmelor.

După ce comisia va fi fixat aceste condiții, se va face cunoscut printre ordonanță hotărîrile comisiei și se va da comerciantilor termen de trei luni, pentru executarea dispozițiunilor hotărîte de comisie.

g). Pe străzi și la colțurile străzilor se văd barăci, mese, dulapuri, etc., în cari sunt așezate fructe, bomboane, etc., pentru vânzare.

Toate aceste barăci, mese, dulapuri, etc., vor fi desființate cu începere dela 1 Noemvrie 1942, dându-se și în această privință o ordonanță, pentru ca negustorii să ia măsuri în consecință.

h). Invalidilor cari au obținut diferite autorizații pentru a face comerț și cari nu exercită personal acest comerț și l-au trecut altor persoane, în unele cazuri chiar evreilor, li se vor ridica aceste autorizații.

Prezentul ordin va fi comunicat de către Prefecți tuturor orașelor nerăsedință din județul respectiv.

D. I. Popescu

COMUNICAT:

1.- Pentru executare:

- Prefecți de județ (mai puțin cei din Basarabia și Bucovina)
- Primari ai orașelor de răsedință (mai puțin cei din Basarabia și Bucovina)
- Inspectoratul G-ral al Jandarmeriei
- Inspectoratelor G-rale Ad-tive Regionale

2.- Spre știință:

- Subsecretar de Stat pt. Poliție
- Subsecretar de Stat pt. Ad-tie
- Dl. Secretar General Al. Ionescu
- Direcția Ad-tie de Stat
- Direcția Ad-tie Locală
- Oficiul de Studii, Doc. și Statistică

Annex 1b

A time limit of 3 days shall be given to the owners of these houses in order to take measures accordingly.

f). Mister Marshal, noticing that the signboards of the stores are placed with no rule, that they have different shapes and measures has ordered the instauration of a commission to establish in the whole county, the measures, the layout and the placing of the signboards.

After the commission establishes these conditions, the decisions of the commission will be brought into notice through a directive and the merchandisers will have a time limit of three months to execute the dispositions decided by the commission.

g). On the streets and in the corners of the streets sheds, tables, boards, etc. can be seen where you can see fruits, candies, etc., for sale.

All this sheds, tables, boards, etc., will be out of service starting with 1st of November 1942. For this a directive will be given in order for the merchandizers to take the measures accordingly.

h). The invalids who obtained different authorization to trade and who do not carry out personally this trade and have passed it to other people, in some cases even to Jews, will lose these authorizations.

This order will be communicated by the Prefects to all the towns in that county.

Stamp
MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS
ARMY GENERAL

D.I. Popescu

BULLETIN:

1. To be executed:

- County Prefects (except those from Bessarabia and Bucovina)
- Mayors from cities of residence (except those from Bessarabia and Bucovina)
- The General Inspectorate of Gendarmerie
- The Regional General Administrative Inspectorates

2. To the attention of:

- Undersecretary of State for Police
- Undersecretary of State for Administration
- Mister General Secretary Al. Ionescu
- The board of the State Administration
- The board of the Local Administration
- The office for Studies, Documents and Statistics

**Facsimile 4. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 8.
Romania's National Archives.**

Anexa 2

INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI
Serviciul Jandarmeriei
Secția III-a

N O T A

X✓(1)

Dosarul cuprinde planul evacuării a 12.497 tigani nemobilizabili, periculoși ordinei publice.-

Acest lot cari urmează după cei 10.618 tigani nemuzi ce au fost până în prezent evacuați în Transnistria, va fi făbărat în 9 trenuri.-

Evacuarea lor începe în ziua de 12 Sept. 1942 și se termină în 17 Sept. 1942, când ultimul tren sosete în Transnistria.-

În privința bunurilor lor mobile și imobile, s-au luate măsuri a se inventaria și lăsa în primire prin Subsecretariatul de Stat al Româniai și Colonizării.

Hrana pe timpul transportului a fost asigurată procurându-se prin Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării, ratiile de pâine necesare.-

.....00000.....

Facsimil 5. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. I, fila 72.
Arhivele Naționale ale României

Annex 2

GENERAL INSPECTORATE OF GENDARMERIE Gendarmerie Department Section III

N O T E

The file contains the evacuation plan of 12.497 gipsies non movable, dangerous for the public order.-

This batch that follows after the 10.618 nomadic gipsies that were till today evacuated in Transnistria, will be loaded in 9 trains.-

Their evacuation starts on the 12th of September 1942 and finishes on the 17th of September 1942, when the last train arrives in Transnistria. -

Regarding their movable and immovable goods measures were taken to inventorize and receive them through Romania's Undersecretary of State.

Food during the transport was secured obtaining through the Undersecretary of State for supplies, the necessary allowances of bread.-

..... 000000 .....

**Facsimile 6. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 72.
Romania's National Archives.**

Anexa 3a

C O P Y

119

103

COMANDAMENTUL DE CAPEȚENIE AL ARMATEI
DEPARTAMENTUL GUVERNATORULUI CIVIL
AL TRASNISTRIEI

D E C I Z I A Nr. 3149

NOI ION ANTONESCU, MARESAL AL ROMANIEI SI COMANDANT DE CAPEȚENIE AL ARMATEI;

Prin Profesor Gh. Alexianu, Guvernator Civil al Transnistriei Având în vedere raportul Inspectoratului de Jandarmii, înregistrat sub Nr. 135812/942, prin care se cere a se lua măsuri pentru întrebunțarea la muncă a țiganilor plasați în Transnistria;

Având în vedere referatul Direcției Muncii, înregistrat sub Nr. 136937/942, prin care se fac propuneri cu privire la modul de întrebunțare la lucru al acestora;

In virtutea deplinelor puteri acordate prin Decretul Nr.1 din 19 August 1941, dat la Tighina;

D E C I D E M :

Art.1.- Toți țiganii aflați pe teritoriul Transnistriei vor fi asezați în sate, în grupuri de 150-350, după necesități și posibilități de utilizare la muncă, sub conducerea unuia dintre ei, cu obligațiunea de a presta munca ce li se impune, fiind retribuiți ca și muncitorii localnici.

Art.2.- Organele Jandarmeriei, împreună cu birourile de muncă raionale, vor proceda la înscriverea lor nominală, pe profesiuni iar Legiunile de Jandarmi, împreună cu Oficile de Muncă Județene, vor centraliza datele înscrigerii și vor întocmi situații numerice pe Județe.

Art.3.- Toți țigani muncitori calificați vor fi întrebunțați potrivit meseriei lor, în atelierele existente și în cele ce se vor înființa.-

Art.4.- Tigani care nu vor fi întrebunțați conform art.3, vor fi constituiți de către Prefecturile de Județ în echipe de lucru, sub supravegherea unuia dintre ei. Aceste echipe de lucru vor fi utilizate: la muncii agricole, la tăeatul și fasonatul lemnelor în păduri, confecționarea de obiecte din lemn brut / lopeți, mături, cosuri de nuelă, covetii linguri, etc./.- Strângerea pieilor, matelor și părului, colectarea metalelor nefieroase, a fiarelor vechi, maculaturi, zdrențelor și rezidurilor de tot felul, colectarea și curățirea pufului și fulgilor etc.-

Art.5.- Atelierele și echipele de lucru vor activa sub

Facsimil 7. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. II, fila 119.
Arhivele Naționale ale României

Annex 3a

ARMY GENERAL HEADQUARTERS CIVIL GOVERNOR'S DEPARTMENT IN TRANSNISTRIA

DECISION No. 3149

WE, ION ANTONESCU, MARSHAL OF RUMANIA AND GENERAL COMMANDER OF THE ARMY;

Through Professor Ghe. Alexianu, the Civil Governor of Transnistria considering the report of the Inspectorate of Gendarmerie, registered with the No. 135812/942, through which it is asked to take measures for the usage at work of the gypsies sent to Transnistria;

Considering the report of the Labour Department, registered with the No. 136937/942, through which propositions are made regarding their way of usage at work;

According to the plenary powers given through the Decision No. 1 from the 19th of August 1941, given in Tighina;

WE DECIDE:

Art. 1. – All gypsies from Transnistria will be settled in villages, in groups of 150-350, according to the necessities and the possibilities of usage at work, under the leadership of one of them, with the obligation to do the work they are given, receiving money just like the locals.

Art. 2- The gendarmerie together with the Regional Labour Services will start their nominal registration, according to profession and the Gendarmerie's Legions together with the County Labour Services will centralize the information of the registration and will elaborate numerical situations for each County.

Art. 3. – All qualified working gypsies will be used according to their trade, in existent workshops and in the ones that will be built. –

Art. 4. – The gypsies that will not be used according to art. 3, will be organized by the County Prefectures in working teams, under the supervision of one of them. These working teams will be used for: agricultural works, cutting and processing the wood in the forest, manufacturing of wooden objects / shovels, hampers, trays, spoons, etc./. – Gathering fur, guts and hair, collection of the non-ferrous metals, of the scrap iron, of the old waste paper, of the shreds and residues of all kinds, collection and cleaning of the fluff and of the flakes etc.-

Art. 5. – The workhouses and the working teams will activate under the Chief's directive and the Prefect's control. -

Anexa 3b

- 2 -

directivea Pretorilor și controlul Prefecțiilor.-

Art.6.- Toți țiganii în vîrstă dela 12 ani la 60 ani, fără
deosebire de sex, sunt obligați să munceasă în ateliere sau
echipele de lucru constituite.-

Art.7.- Uineltele și mașinile necesare atelierelor se vor pro-
cura prin grija Direcției Industriei și Direcției Comerțului .

Art.8.- Tiganilor, care în cadrul muncii astfel organizate
vor da un randament superior celui normal, li se vor da premii
egale cu 30% din valoarea surplusului de muncă prestată.-

Art.9.- Conducătorii grupelor în sate răspund de prezența în
localitate a țiganilor de sub conducerea lor, iar supraveghetorii
echipelor de lucru, de prezența la muncă acelor din echipa res-
pectivă.-

Art.10.- Toți acei țigani care vor părăsi localitatea în
care li s'a fixat domicilul, sau vor lipsi din această locali-
tate fără autorizația Pretorului, în cursul raionului sau a
Prefectului, în cuprinsul Județului, precum și toți acei care
vor lipsi nemotivați dela lucru în atelierele sau echipele în
care au fost repartizați, vor fi sancționați cu închidere în
lagărul de represali ce va fi înființat în fiecare Județ.-

Art. 11.- Direcția Administrației, Direcția Muncii și Inspec-
toratul de Jandarmi se însarcinează cu aducerea la îndeplinire
a prezentei decizuni.-

G U V E R N A T O R ,

Directorul Muncii

Dr. Gh. Balcaș

Annex 3b

Art. 6. – All the gipsies with ages between 12 and 60, with no difference regarding sex, are obliged to work in workhouses or in the organized working team.-

Art. 7. – The necessary tools and the equipment for the workhouses will be given by the Department of Industry and by the Department of Trade. –

Art. 8. – The gipsies, who during the works organized as mentioned above, show an above-average level of productivity than the normal one, will be recompensed with 30% of the value of their extra work.

Art. 9. – The leaders of the groups are responsible of the presence in the village of the gipsies under their command, and the supervisors of the working team are responsible of the work attendance of those from the team. –

Art. 10. – All gipsies leaving from the village where they were settled, or will miss from this village without the authorization of the Chief, during control in the county, as well as all those that will miss without justification from work in the workhouses or in the working teams where they were assigned, will be punished with the imprisonment in the reformatory camp to establish in every county.-

Art. 11. – Administration Department, Labour Department and the Inspectorate of Gendarmerie have the responsibility of fulfilling this decision.

GOVERNOR,

Labour Chief

Dr. Gh. Balcas

Anexa 4a

INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI.-
Serviciul Jandarmeriei.-

Comisiunea II-a Karanica
Colonel Moldoveanu C-tin
Maior Varro Alexandru.

MEMORIU № 40 din 19-XII-1942.-

asuora:

Controlului făcut tiganilor din sectorul Balsaia-Karanica
in zilele de 12-19-XII-1942, conform ordinul I.G.J. №48407
din 9-XII-1942, unde am constatat următoarele:

I/ C A Z A R E A .-

1/ Cei 3881 tigani (891 capi de familie si 2990 membri,
sunt cazati, in comuna Balsaia-Karanica din jud. Oceacov in
333 case, din care pana in prezent au dărămat 129 case, i sco-
la si 119 grajduri, spre așa lăua lemnăria cu care să-si facă
focul pentru preparatul hranei.-

2/ Acest grup de tigani, a fost adus in această localitate
dela diferite colhozuri, intre 20-25-X-1942.-

Dela aceasta dată si pana in prezent au murit de foame
peste 150 de tigani, insă nu am putut identifica decât 85, caci
restul nu au fost declarati debătre familiile celor cari ul-
terior au fugit. Au fost impușcați de către Germani 35 de ti-
gani in comuna Steinberg.-

3/ Moartea celor peste 150 tigani este provocată de lipsa
hranei, caci nu li se dă decât cete 200-400 grame malai de fie-
care tigan si apoi la majoritatea familiilor lipsindu-le va-
sele si lemnale necesare nu si pot prepara hrana.-

4/ Nu au in locuinte paturi sau asternuturi si in majori-
tate sunt aproape goi si unii chiar complect dezbrăcati-fiind
acoperiti cu saci sau zdrențe.-

II/ H R A N A .-

1/ Tiganii, nefiind bine organizati in comuna respectivă
si Pretura Varvarofca, neavând personal suficient si nici buza-
vointă pentru organizarea administrației comunale, distribuția
hranei, ce se dă si aceasta destul de insuficientă (400 gră-
me făină de porumb de om pe zi si cete odată numai 200 grame;
iar dela sfârșitul lunei Octombrie intre 20-31-X când s-a efec-
tuat evacuarea nu le-a dat nimic.

Cartofi, nu li s-a mai dat de una lună; Copii sub 14 ani
primesc numai 200 Grame făină), a provocat moartea celor peste
150 de tigani.-

2/ Dacă nu se vor lua măsurile necesare pentru organizarea
acestor tigani, grupați pe famili - comunele și județele de unde
au fost evacuați - in scopul de a li se putea distribui
necesară la timp și la toti tiganii (caci foarte mulți la dis-
tribuție rămân fără făină) si nu li se va da posibilitatea de
a putea face măsligă din făină primită, vor mori toti sau vor
continua furturile prin comunele învecinate - caci nu li se mai
dă nici un fel de alimente in afara de făină și cartofi - nici
chiar sare.-

III/ SITUATIA TIGANILOR PE COMUNE

1/ Din alăturatele situații A-H, se poate vedea numărul ca-
pilor de familie si a membrilor respectivi, cari, au fost eva-
cuati contrar ordinelor:

•/•

Facsimil 10. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 43/1943, vol. II, fila 11.
Arhivele Naționale ale României

Annex 4a

GENERAL INSPECTORATE OF GENDARMERIE
Gendarmerie Department

II Commission Karanicae
Colonel Moldoveanu C-tin
Major Varro Alexandr.

REPORT 40 from 19-XII-1942

Regarding:

The control of the gipsies from the Balsaia-Karanica sector between the 12-19-XII-1942, according to the order I.G.J. 48407 from the 9-XII-1942, where we recorded the following:

I/HOUSING. -

1. The 3881 gipsies (891 householders and 2990 members) are housed in Balsaia-Karanica in the Oceacov county in 333 houses out of which up to now they have destroyed 129 houses, 1 school and 119 stables in order to take the wood for cooking. -
2. This group of gipsies was brought to this village from different agricultural cooperatives between the 20-25-X-1942.
From that date and till now more than 150 gipsies died of hunger, but we could only identify 85 as the rest were not claimed by the families who most likely had run away. 35 gipsies were shot by the Germans in Steinberg. -
3. The death of the 150 gipsies was provoked by a lack of food, because they were each given only 200-400 grams maize flour and as families lack dishes and wood, they could not prepare food. -
4. They don't have in the house blankets or sheets and almost all of them are naked and some of them are completely naked, being covered with sacks or rags. -

II/FOOD. -

I/As the gipsies are not well organised in the respective village, and the Chief of Varvarovca does not have sufficient personnel or even the good will to administer the village, the distribution of the food somewhat insufficient (400 grams of maize flour per person per day and occasionally only 200 grams; and from the end of October between 20-31-X when the evacuation was done they didn't receive anything.

2/If the necessary measures for the organisation of these gipsies will not be taken in order to distribute them the necessary flour on time and to all gipsies (because many get no flour at distribution time) and if they are not given the possibility to make polenta from the flour provided, they will all die or they will continue to steal from the neighbouring villages – because they are not receiving any food beside flour and potatoes – not even salt.

III/GIPSY SITUATIONS ACROSS CATEGORIES

1/From the adjacent situations A-H it can be seen the number of the householders and of the members that were evacuated against the orders:

Facsimile 6. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 43/1943, vol. II, page 11.
Romania's National Archives.

Anexa 4b

	CU ACTE			FARA ACTE			
	Capi fami lie.	Mem bri.	Total	Capi fami lie.	Mem bri.	Total	Total Gene ral.
- Situația A. tigani apartinând unuia din elementele armatei.....	98	363	461	45	149	194	655
- Situația B. tigani invalidi de războiu în 1916-1918, 1941-1942 ce au fost evacuate neregulamentar.....	3	9	12	5	26	31	43
- Situația C. familiile tiganilor mobilizabili ce au fost evacuate neregulat.....	15	63	78	79	303	382	460
- Situația D. părinți evacuați, (tata-mama), cari au fiți pe front sau sub arme concentrati.....	I	-	I	40	141	181	182
- Situația E. concubinele evacuate (cari au copii) ale ostasilor mobilizați pe front sau concentrati.....	25	70	95	-	-	-	95
- Situația F. români evacuați, fiind considerați tigani.....	I3	21	34	24	43	67	101
- Situația G. tigani evacuați cari nu intră în nici una din categoriile de mai sus cari cer repatrierea.....	52	217	269	-	-	-	269
- Situația H. văduve a căror soți au murit pe front (1916-1918 și 1941-1942).....	2	9	II	5	13	18	29
Total general propus să fie repatriați cu acte și fără acte....	209	752	961	198	675	873	1834
2/ Restul tiganilor rămași neinscriși pe cele 8 tăbele în număr de 491 capi de familie și 1154 membri, sau în total de 1645 doresc toti să fie repatriați în țară.-							
3/ Cum printre acestia se găsesc foarte mulți tineri pre-militari și chiar din Ctg. 1944, cari au recrutat deja, cer cu multă insistență să fie incorporați; suntem de părere să se aprobe revizuirea și a acestor tineri - revizuire ce se poate face de Comandantul Sectorului Jandarmi Varvarofca.-							
4/ Mai sunt tigani, cari, au făcut războiul 1916-1918, însă nu mai fac parte din nici unul din elementele armatei, fiind contingentele sub 1915 - cari deasemenea ar trebui repatriați.							
5/ De la data de 25-X-1942 dată când acest grup de tigani a fost adus în această comună, au dispărut și plecat în țară prin fraudă aproximativ 400 de tigani cari sunt lipsă din comună.-							

Facsimil 11. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 43/1943, vol. II, fila 12.
Arhivele Naționale ale României

Annex 4b

	WITH PAPERS			WITHOUT PAPERS			General total
	Householders	Members	Total	Householders	Members	Total	
Situation A. Gipsies belonging to one of the army's elements	98	363	461	45	149	194	655
Situation B. 1916-1918, 1941-1942 war invalid gipsies that were evacuated irregular	3	9	12	5	26	31	43
Situation C. The families of the movable gipsies that were not evacuated irregular	15	63	78	79	303	382	460
Situation D. The evacuated parents (father-mother) that have sons in the war or under arms	1	-	1	40	141	181	182
Situation E. The evacuated concubines (that have children) of the soldiers sent to war or concentrated	25	70	95	-	-	-	95
Situation F. Evacuated Romanians being considered gipsies	13	21	34	24	43	67	101
Situation G. Evacuated gipsies that do not enter in any of the categories above that ask for repatriation	52	217	269	-	-	-	269
Situation H. Widows whose husbands died in war (1916-1918 and 1941-1942)	2	9	11	5	13	18	29
General total proposed for repatriation with papers and without papers...	209	752	961	198	675	873	1834

2/ The rest of the remaining gipsies not registered in the 8 tables totalizing 491 householders and 1154 members, or in total of 1645 all want to be repatriated in the country.-

3/As among these there are many young pre soldiers and even from the Ctg. 1944, that has already recruited, they really want to be incorporated; we think that it should be approved the revision of this youngsters also – revision that can be completed by the Commander of the Gendarmerie Sector Varvarovca.-

4/There are other gipsies that went in the war between 1916-1918 but they are no longer an element of the army, being the contingencies under 1915 – that also should be repatriated.

5/From the 25-X-1942 when this group of gipsies was brought in this village, there have been missing and run in the country through fraud approximately 400 gipsies that are missing from the village.

Anexa 4c

IV/ ASISTENTA SOCIALA.-

1/ Sectorul Karanica, are repartizat un medic și etava necesară, însă nu posedă personalul, instrumentele și nici medicamentele necesare, aşa că tiganii mor mai întâi recăt animalele și sunt înmormântați fără preot.-

2/ Din ziua de 12-XII-1942 și până în ziua de 18-XII-1942 cât am lucrat în comuna Balșeiu-Karanica au murit 16 tigani deci 4 pe zi; iar anterior au fost zile când au murit câte 8-10 pe zi.-

V/ STAREA DE SPIRIT A POPULATIEI EVAGUATA DIN COMUNA BALȘEIU-KARANICA SI COMUNELE INVECINATE.-

1/ Locuitorii comunei Balșeiu-Karanica, sunt extrem de nemulțumiți pentru motivul că au fost dăți afară din satul și locuințele lor și mai cu seamă că tiganii le-au distrus și continuă să le distrugă gospodăriile.-

2/ Locuitorii comunelor învecinate, sunt nemulțumiți și chiar alarmati, din cauza tiganilor cari, neavând hrana și combustibil pentru prepararea mămăligiei se dedau la furturi, și distrugerile, de foame, cu toată vigilență patrulelor de jandarmi-cari sunt insuficiente pentru paza unei comuni complete deschise în care locuiesc 2500 de tigani și cari au început să se fure între ei, chiar ziua, atacând cei puternici pe cei mai slabii, fapte constataate în cele 5 zile căt am lucrat în comună.-

Membrii Comisiunii II Karanica

Colonel

O.L. Moldoveanu M.L.

Maior

Moldoveanu C-tin

Florin

Varro Alexandru--

Facsimil 12. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 43/1943, vol. II, fila 13.
Arhivele Naționale ale României

Annex 4c

IV/SOCIAL ASSISTANCE

I/ The Karanica Sector, has assigned a doctor and the needed steriliser, however, he does not have the personnel, the instruments nor the necessary drugs, so the gipsies die even worse than animals and they are buried without a priest.-

2/ From the 12-XII-1942 to the 18-XII-1942 while I was working in the village Balsoiu-Karanica 16 gipsies died, so 4 each day; and previously there were days when 8-10 gipsies died daily.

V/ THE STATE OF MIND OF THE POPULATION EVACUATED FROM THE KARANICA AND FROM THE SURROUNDING VILLAGES

1/ The inhabitants of the Balsoiu-Karanica village are very unsatisfied because they were thrown out of their village and houses and particularly because the gipsies have destroyed and continue to destroy their farms.

2/ The inhabitants of the surrounding villages, are unsatisfied and even worried because of the gipsies that, not having food and fuel to prepare the polenta, were stealing and destroying, out of hunger, with all the vigilance of the gendarmes patrols which are insufficient for the protection of a village completely open where 2500 gipsies live and who started to steal from one another, even during the day, the strong attacking the weak, actions seen in the 5 days that we have worked in the village. –

The members of the II Comission Karanica

Colonel

Moldoveanu C-tin

Mayor

Varro Alexandru.

**Facsimile 8. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 43/1943, vol. II, page 13.
Romania's National Archives.**

Anexa 5

T A B L O U					
Nr. ord.	Numele si Prenumele	Vârs- ta.	Profesia	Domiciliul	
1	Brăneșcu Marita	60	v muncitoare	Obedeanu 80	
2	Mănolescu Dumitru	40	x lăutar	"	
3	Mănolescu Florica	40	v muncitoare	"	
4	Mănolescu Ion	9			
5	Tudor Nicolae	56	x tămplar	Poporului 16	
6	" Maria	55	v		
7	" Dumitru	15			
8	" Marin	12			
9	" Ecaterina	17			
10	Dumitru I.C.-tin	36	+ muncitor	Dănești 9	
11	" Lisaveta	36	v		
12	" Ionel	3			
13	" Tatiana	4			
14	Marinescu Alexandru	48	x potcovar	Nisipului 8	
15	Balteanu Ionita	55	v f.occup.	Calomfirescu 159	
16	" Ioana	54	v		
17	" Marin	14			
18	" Lemnăță	7			
19	Iancu Costică-Daolica	63	+ f.occup.	Dănești 19	
20	" C.Stanca	52	v		
21	" Costică	23	x		
22	" Ionel	21			
23	" Petruță	18			
24	" Armenus	11			
25	" Adela	9			
26	" Ileana	7			
27	" Stefan				
28	" Florea				
29	Grigore Florian	33	x lăutar	Obedeanu 42	
30	" Pavelona	30	v		
31	" Ionel	8			
32	Silvia Dumitrescu	16	f.occup.	Dănești 19	
33	Iancu V.Alexandrina	30	muncit.	Obedeanu 54	
34	" Mircea	6	luni		
35	Moldoveanu Niccolae	50	v lăutar	Poporului 32	
36	Cretu Paulina	30	x muncit.		
37	Micăescu Vl adimir	30	x muncit.		
38	" Maria	30	v codură		
39	" Vil son	10	" "		

Facsimil 13. Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 130/1942, vol. I, fila 313.
Arhivele Naționale ale României

Annex 5

TABLE

Containing the gipsy householders and their members, the condemned unmovable, that are sent to Transnistria and the suspect ones

No.	First name and last name	Age	Profession	Home address
1	Branescu Marita	60	Workwoman	Obedeanu 80
2	Manolescu Dumitru	40	Musician	"
3	Manolescu Florica	40	Workwoman	"
4	Manolescu Ion	9		
5	Tudor Nicolae	56	Carpenter	Poporului 16
6	" Maria	55		
7	" Dumitru	15		
8	" Marin	12		
9	" Ecaterina	17		
10	Dumitru I. C-tin	36	Workman	Danesti 9
11	" Lisaveta	36		
12	" Ionel	3		
13	" Tatiana	4		
14	Marinescu Alexandru	48	Blacksmith	Nisipului 8
15	Balteanu Ionita	55	v.ocup.	Calomfirescu 159
16	" Ioana	54		
17	" Marin	14		
18	" Lenuta	7		
19	Iancu Costica-Daolica	63	v.ocup	Danesti 19
20	" C. Stanca	52		
21	" Costica	23		
22	" Ionel	21		
23	" Petruta	18		
24	" Armenuș	11		
25	" Adela	9		
26	" Ileana	7		
27	" Stefan			
28	" Florea			
29	Grigore Florian	33	Musician	Obedeanu 42
30	" Pavelona	30		
31	" Ionel	8		
32	Silvia Dumitrescu	16	v.ocup.	Danesti 19
33	Iancu V. Alexandru	30	workman	Obedeanu 54
34	" Mircea	6 months		
35	Moldoveanu Nicolae	50	musician	Poporului 32
36	Cretu Paulina	30	workman	
37	Micbescu Vladimir	30	workman	
38	" V Maria	30		
39	" V Vilson	10		

**Facsimile 9. Content General Inspectorate of the Gendarmerie, File no. 130/1942, vol. I, page 313.
Romania's National Archives.**

Anexa 6a

433

CABINETUL MILITAR

B 5

NOTĂ

1943, luna Mai, ziua 20

SUMAR

Rezultatul controlului la ghetourile și lagărele de evrei și țigani din Transnistria.

La controlul executat de Cabinetul Militar la ghetourile și lagărele de evrei și țigani din Transnistria s-au făcut următoarele constatări mai importante:

I.- Ghetouri (Tiraspol, Balta, Olgopol, Ciceu, Obodovca, Berșad, Mostovot).

-Cazarea în case goale, în cartiere mărginașe; ghetoul Tiraspol în ciuderea unui fost spital.

-Nu au o pază specială, afară de ghetoul Tiraspol.

-Se hrănesc din produsul muncii, care este plătită; dela 7 Mai 1943 s'a luat măsura ca salarizarea lor să fie această cu a muncitorilor localnici. Primesc și ajutoare (în natură și bani) dela Centrala Evreilor.

-Lucrări: lucrătorii calificați în diverse ateliere, restul la sășele, încărcări de materiale, corvezi. Sunt îndărătnici la munci grele, ceea ce necesită supraveghere continuă.

-Starea sanitată: satisfăcătoare, cu excepția celor dela Mostovot, care trăesc în mizerie (murdară, desbrăcată și foarte slabă). Procentul bolnavilor mic (maximum 1%). Nu sunt cazuri de tifos exantematic.

-Starea de spirit relativ bună; par foarte susținută. Dela Mostovot au evadat 8 persoane (2 femei și 6 bărbați) care nu au fost prinse.

-Diverse nevoi și propuneri.

-la Tiraspol nu sunt suficienți meseriași în raport cu cererile instituțiilor.

-ghetoul Berșad prea încăroat (8061 evrei); se propune a fi descongestionat prin împărțirea evreilor și în alte răioane.

II.- LAGARUL DE INTERNATI VAPNIARKA

-Cazarea: într'o cazarmă sovietică, împrejmuită cu gard de sărmă, suficient de încăpătoare față de efectiv (1.312 persoane) și bine văzută ou gardă proprie.

-Categorii de internati: evrei, ucrainieni, români (infractori incorijibili).

. / .

C. 533/53 — M. O. Imprimeria Centrală

Annex 6a

433

MILITARY OFFICE

B....5.....

N O T E
1943 month of MAY day 20

SUMMARY	
The result of the control of the Jews and Gipsy ghettos and camps in Transnistria	<p>At the control made by the Military Office to the Jews and Gipsy ghettos and camps in Transnistria the fallowing important observations were made:</p> <p>I. – <u>GHETTOS</u> (Tiraspol, Balta, Olgopol, Cicelnic, Obodovca, Bersad, Mostovot).</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Housing</u> in empty houses in the suburbs; the ghetto from Tiraspol in the building of an ex hospital. - <u>They don't have a special picture</u>, besides the Tiraspol ghetto - <u>They eat</u> from work, which is paid; from the 7th of May 1943 it was taken the decision for their wages to be the same as the wages of the locales. They also receive aids (in kind and money) from the Jewish Central. - <u>Works</u>: qualified workers in different workhouses; the rest at roads, loading materials. They are refractory to hard work what need continuous surveillance. - <u>Sanitary condition</u>: satisfactory, except those from Mostovoi who walk in misery (dirty, naked and very slim). The percentage of the ill very little (maximum 1%). There are no cases of typhus exanthematic. - <u>State of mind</u>: relatively good, they look very submissive. From Mostovoi 8 persons escaped (2 women and 6 men) that were not caught. - <u>Different needs and suggestions</u>.<ul style="list-style-type: none"> • In Tiraspol there are not enough craftsmen in relation to the petitions of the institutions. • The Bersad ghetto too loaded (8061 Jews); we suggest the relief through the division of the Jews in other counties. <p>II. – <u>DETENTION CAMP VAPNIARKA</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Housing</u>: in a Russian barrack, surrounded with wire fence, roomy enough in comparison with the size of the group (1.312 persons) and <u>well-guarded</u> with in-house guard. - <u>Categories of persons</u>: Jews, Ukrainians, Romanians (incorrigible offenders).

Facsimile 10. The Archive of the National Institute for the Study of the Holocaust in Romania, RG-25.002M, roll 16, File 205/1943

Anexa 6b

- 2 -

134

- Hrana asigurată de Guvernământul Transnistriei (alocație 30 lei pe zi).
- Lucrări : meseriași calificați nepericuloși în atelierele diferitelor unități ; ceilalți convezi în lagăr.
- Starea sanității : satisfăcătoare (8% bolnavi).
- Starea de spirit : toți sunt nemulțumiți. Evadați; încărcanți.
- Diverse constatări, nevoi și propuneri :
  - aprovizionarea prin Pretura Tiraspol, grea din lipsa mijloacelor de transport.
  - lista prețurilor alimentelor se trimit cu întârziere de Pretură, din care cauză se întâmpină greutăți la întocmirea listelor de ordinare.
  - lipsesc săpunul și lemnalele necesare pentru preparatul hranei.
  - uniti infractori sunt învărcati militar; între ei se află comuniști și 3 ofițeri sovietici prizonieri, care trebuie trimiși în închisori și lagăre de prizonieri; idem și cei incorijibili.
  - se fură între ei și nu muncesc cu conștiință; se propune introducerea bătăii.
  - se propune ca baniți primiți de internații dela familiile prin diverse persoane să fie confiscate și să nu li se mai restituie, ci să se întrebuneze pentru îmbunătățirea hranei găzduit și prime celor ce au descoperit faptul.
  - numirea unui administrator civil, gardă rămdând numai cu paza.
  - să se doteze sala de mese cu scaune și mese.

III.- LAGARELE DE TIGANI.

- Cazarea în case goale și în grajduri.
- Nu are pază specială.
- Hrana : prin grija Preturilor, în contul muncitorilor viitoare.
  - Ratia zilnică : - 400 gr. mălat,
- 500 gr. cartofi
- 25 gr. mazărc
- 25 gr. ulei
  - Legătura jandarmi Berezowka informează că hrana nu se trimită în mod regulat. Au fost perioade de 8-10 zile când nu li s'a trimis hrana.
- Lucrări : în prezent nimic; vor fi întrebunțați la prăsit, secerat, treerat. Multă se ocupă cu confectionarea de lin-guri și piepteni.
- Starea sanității : însăși sănătoare (murdari, desculți, sădrențuroși). În județul Berezowka au murit circa 3.000 tigani, iar în timpul iernii s'au constatat cazuri când cadavrele celor morți erau ținute în casă pentru a putea

./. .

Annex 6b

	- <u>Food</u> given by the Governor of Transnistria (allowance 30 lei per day). - <u>Works</u>: harmless qualified craftsmen in the workhouses of the different units; the others working in the camps. - <u>Sanitary condition</u>: satisfactory (8% sick people). - <u>State of mind</u>: all are unsatisfied. Escaped: 1 Ukrainian. - <u>Different observations, needs and suggestions</u>: • Provisioning through the Chief's office from Tamasopol. Hard because of the lack of transport. • The list with the food prices is sent late by the Chief. Because of this it is hard to elaborate the delivery list • Soap is missing and also the wood for fire for preparation of the food. • Some criminals are dressed in military cloths: among them there are <u>communists</u> and <u>3 prisoners Russian officers</u> that need to be send in prisons and detention camps. The same treatment for the incorrigible. - They steal from one another and they don't like to work: <u>we suggest introducing the beating</u> - We suggest that the money received by the detention camp members from their families through different persons be confiscated and not given back. That money should be used to improve the food of the guards and as bonuses for those who reports misdeeds. - The designation of a civil administrator, the guard being responsible only for the security. - The dining room has to be stored with chairs and tables. III. <u>THE GIPSY CAMPS</u> - <u>Housing</u>: in empty houses and in stables. - <u>No special picture</u>. - <u>Food</u>: given by the Chiefs <u>on account of the future works</u>. • Daily allowance: -400 gr. maize flour -500 gr. potatoes -250 gr. pease -25 gr. oil

The gendarme legion Berezowka informs that the food is not sent regularly. There had been periods of 8-10 days when they did not receive any food.

- Works: at present nothing; they will be used to hoe, to harvest, to gather the crops. Many are doing spoons and brushes.
- Sanitary condition: horrifying (dirty, bare feet, ragged). In the county of Berezowka around 3.000 gypsies have died, and during winter we discovered that the corpses of the dead ones were kept in the house in order to receive their food allowance as well. Almost all of them sick of starvation."

Anexa 6c

- 3 -

435

primii și răția de hrانă a acestora, urmărea lor majoritatea bolnavii de înanție.

-Starea de spirit

Toți sunt nemulțumiți, dar mai ales acei care au fost pe front sau au avut filii fostați pe front. Multii părăsesc lagărele și se dedau la fururi de alimente în satele învecinate.

-Diverse constatări, nevoi și propunerি:

-lipsește complet săpunul și lemnile pentru prepararea hranei (au ars acoperișurile caselor și pomii);
-sălău vândut hainele mai bune și au rămas desbrăcați.

-Toți cer să fie trimisi pe front. Prețura propune să fie constituită în detasamente de lucru sau trimisi pe front, iar cei fostați pe front să fie lăsați să se întoarcă în Tură.

-Să fie evacuați din sate, dându-li-se material pentru bordere, precum și pământ cu obligațiunea de a trăi din munca lor.

--ooo--

Annex 6c

	<ul style="list-style-type: none"> - <u>State of mind</u> All are unsatisfied, but especially those who were in the war or had sons in the war. Many leave the camps and steal food from the neighbouring villages. - <u>Different observations, needs and suggestions:</u><ul style="list-style-type: none"> • Soap is missing completely and also the firewood for preparation of the food (they burned the house roofs and the trees); • They sold their cloths and they remained naked. • All <u>are asking to be send to war</u>. The Chief suggests to organize them in working brigades or to send them to war and the ones that were in war to be left to go back to the country. • <u>To be evacuated from the villages</u>, receiving materials for houses as well as land <u>with the obligation to live from their own work</u>.
--	--

GLASUL ROMILOR

Director Fondator:
Gh. Niculescu

Redacția și Administrația:
BUCUREȘTI — PIATA SF. ANTON, 10 Tel. 54186

Administrator General:
N. Niculescu

6, 7 și 8 Iunie

Sărbătorim 9 ani dela 6, 7 și 8 Iunie 1930, zile în care a luat ființă actul renasterii naționale, 9 ani dela zilele în care s'a cunoscut Restaurarea, care a fost un act de dreptate istorică și totodată începutul unei ere noi pentru Statul și Neamul Românești, care a marcat o nouă epocă în evoluția interioară și exterioră a României.

Atunci, spre sfârșitul zilei de 6 Iunie, din înalță boltă de azur a coborât posărea de ofel care ne-a dărui pe Majestatea Sa Regele Carol al II-lea.

In acea zi sănătă a Neamului, minunea Dumnezeiască a înfăptuit visul unui popor și a acusat la cămașă Țării pe acela căre care se îndrepătu toate speranțele.

Plaiurile Țării au răsunat de strigăte de slavă pentru noul venit.

Sosise salvatorul și Tara îl rețeașea în drepturile Lui, pe vecie.

Fiu cel mai iubit. Acela pe care toată suflarea românească și înțeala și îl dorea, venise în mijlocul poporului în Tara căre-i era atât de dragă, spre a-l reda înțelea.

In strigăte de „bine al venit”, în aclamațiuni nesfârșite, Acela care intruhipa binele Țării, era condus spre Camera Deputaților, spre a depune jurământul de Rege.

Incale I se asternau flori; lacrimi de bucurie curgeau din ochii mulțimii și văzduhul răsună de strigăte:

„TRĂIASCĂ M. S. REGELE CAROL AL II-lea”.

Poporul român scuclumat patru ani și jumătate de lipsa conducătorului, își vedea sfârșite chinele nesigurante.

In ziua memorabilă de 8 Iunie, mama viguroasă a M. S. Regelui Carol al II-lea l-a fărmănele conducerii Poporului român.

Cândurile de mai bine ale Suvorului sunt explicate atunci, concepții Sale asupra unui regim de stabilitate, asupra unei Monarhii active și a unui stat prodigios, s'au tradus astăzi în fațe și Tara se află pe flagul cu soiid al unei renasteri totale.

Ziua de 8 Iunie 1930 — ziua Restaurării — poate fi socotită ca drept eluvant și Ziua inițială a renasterii naționale, zi ce va

M. S. Regele Carol II

române însemnată cu litere de aur în Istoria Neamului.

Toată suflarea românească este astăzi recunoaștoare Suvorului pentru inegalabilă energie și înțelepciune cu care a luat în Augustele Sale mâini conduceră directă și înfăptuirea mărilor imperiale naționale.

Zilele de 6, 7 și 8 Iunie sunt

zilele reconstituirii Monarhice, morale, sufletești și culturale, zilele în care a luat naștere strigătul de slavă și bucurie al poporului;

„TRĂIASCĂ M. S. REGELE CAROL AL II-lea”.

G. NICULESCU
Președinte general

Ziua Eroilor

Ziua Înalțării Domnului are o înțelită însemnată.

Este ziua în care Mântuitorul după marea Sa jertfă se răstăcă în Împăriția coracocă și este zisă în care se face comemorarea acelor care au murit vitejșește pentru Țară și Tron.

Dacă astăzi aveam o Românie cu provincii alipite, o ccașă vîctorie națională și o doborîm a tuturor ei de oroi cari, fără preoccupație, să nu jertfă viea pentru apărarea patriei și înfăptuirea idealului milenar.

Supuși credincioșii și dreptății ei au fost floritorii izbăindei finale a răsoboluit: realizarea României Mari.

Au străpînt cu sângele lor pământul sănătă al Patriei, ce le-a fost atât de dragă.

Sau întrebuințe pe el, în cîptele de grecă campână, reușind să înfăptuască năzuințele legitime ale Poporului român.

In fața moromintelor prestrate cu flori, în plănsul înregescătorilor, amintirea tovarășilor de lupte și suferințe, martiri și eroi ai neamului, a sărbătorit în suflarele noastre.

I-am rezvăiat, parcă aveau, în vîrtejul luptelor pe cuvintele Cărpătorilor; în asalturile vîrstărișoase dela Mărăști și Mărășești, cană cu pleșuri și ofeliile cu lăptăi contra puhoaicelor de domani și având credința că trebuie să învingă, nu scris ca altă parte de sânge, „Pe alcea naște trece”, făcând pe dusman să-și respecte și să-și admire.

I-am rezvăiat în zilele de durere și bucurie trăite în Iași.

Înfăptuirea visului milenar al Poporului român, a putut fi realizată numai datorită eroilor care au luptat și au murit vitejșește pentru întregirea hotărârelor Țării!

In fața moromintelor lor, s-a păstrat o clipă de caldă reculegere.

Cinstind nepieritoarea amintire a morților martirilor neamului, ne cinstim pe noi.

Se cuvine să noi urmășii celor care au contribuit prin jertfa și iubirea lor de neam la făurirea României Mari, să stim a fi la înălțarea jertfelor eroilor noștri.

N. NICULESCU
Secretar general

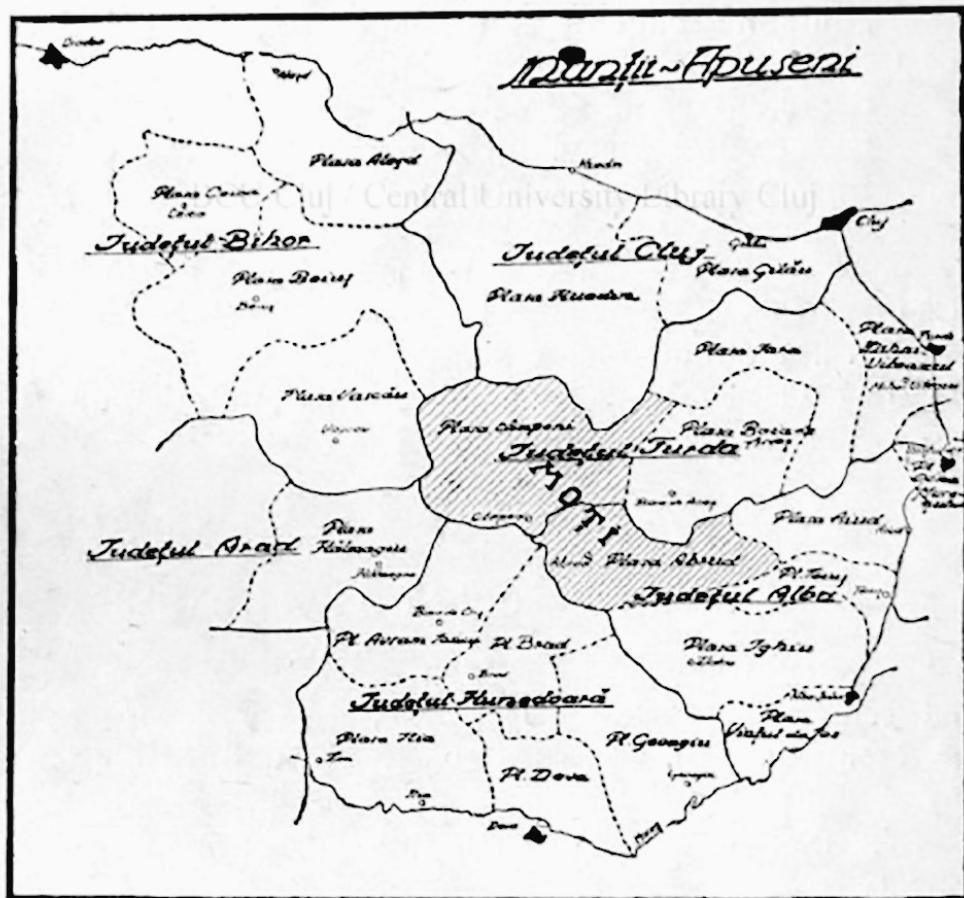
BULETIN EUGENIC ȘI BIOPOLITIC

VOL. IX.

Nr. 9-10

SEPTEMVRIE-OCTOMVRIE

1938

EDITAT DE
SUBSECȚIA EUGENICĂ ȘI BIOPOLITICĂ A „ASTREI”
și de
INSTITUTUL DE IGIENĂ ȘI IGIENĂ SOCIALĂ, CLUJ.

